

Afrikanska kulturer – i Afrika, i världen, i Sverige

Lär- och lektionsmaterial för gymnasieskolan

ELEVERNAS ALLA FALL

Statsbildning / Stat / Nation – Etiopien

Etnicitet – Zulu i Sydafrika

Genus / Kvinnor / Tradition / Religion – Tunisien

Konflikt / Naturresurser – Demokratiska republiken Kongo

Ekonomi / Handel / Identitet – Ghana (Ashanti)

Ursprungsfolk (Urfolk) – Botswana och Sanfolk

Diaspora. Afrikansk kultur utanför Afrika – Yoruba

**VÄRLDSKULTUR
MUSEERNA** **ETNOGRAFISKA**

Afrikanska kulturer – i Afrika, i världen, i Sverige

Lär- och lektionsmaterial för gymnasieskolan

Fall 1 – Tema: Statsbildning / Stat / Nation – Etiopien

**VÄRLDSKULTUR
MUSEERNA** **ETNOGRAFISKA**

Tema: Statsbildning / Stat / Nation – Etiopien

Instruktion: Arbeta i grupp. Dela upp uppgifterna och frågorna mellan er. Redovisa muntligt för resten av klassen under 5 till 10 minuter kring vad ni kommit fram till utifrån frågorna och uppgifterna nedan:

1. Basfakta om landet och folket

Använd valfri källa som internet eller forskningslitteratur på bibliotek för att få fram information om geografiskt läge, befolkning, huvudstad, politik/styre och språk.

2. Afrosvenskar som härstammar från fallets land/folk

Använd valfri källa för information om hur många svenskar som härstammar från fallets land/folk.

3. Vad berättar källorna om fallets tema?

A. Museiföremål som finns i utställningen Magasinet?

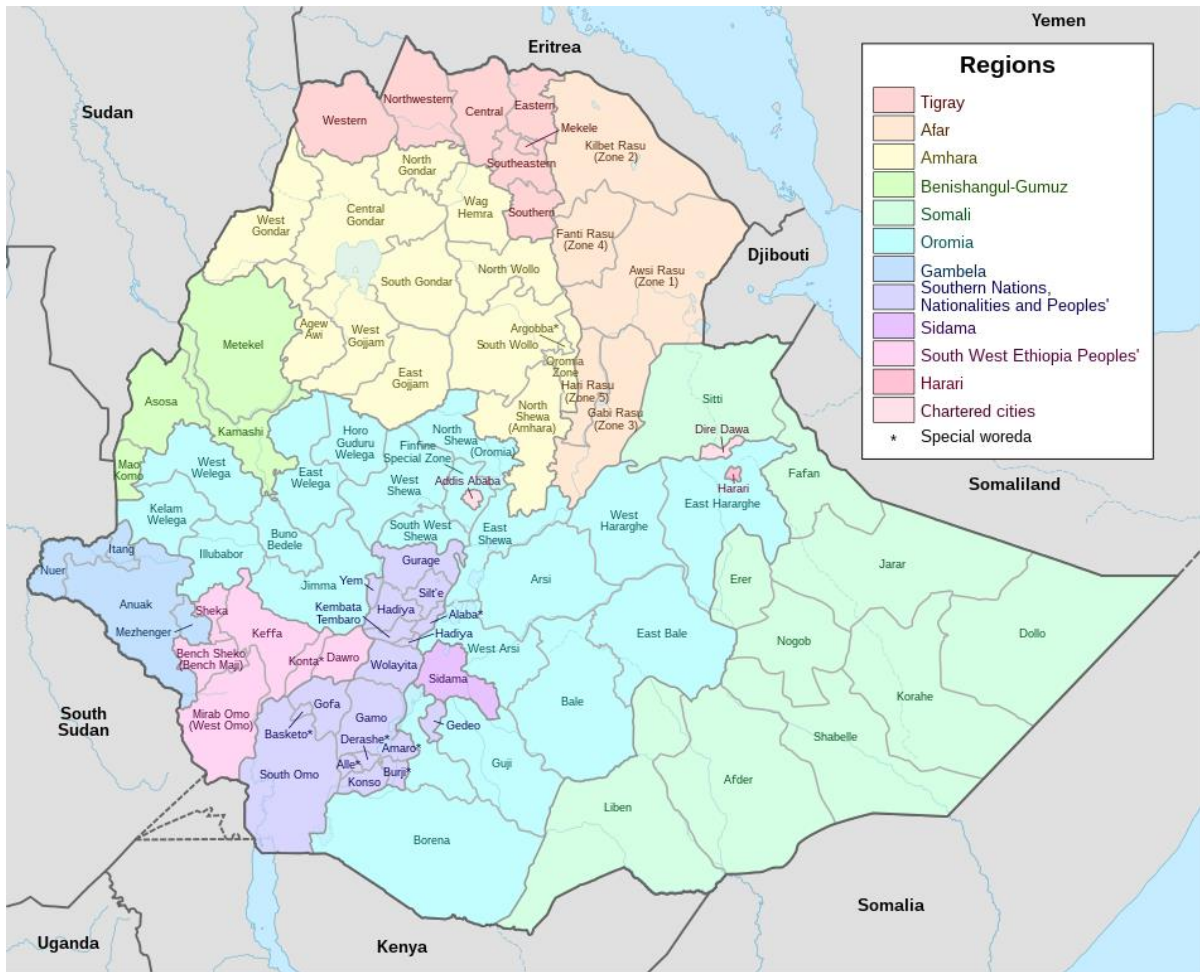
B. Övrigt föremål?

C. Bilder? Historisk bild från Världskulturmuseerna och nutida bild?

D. Texter? Vetenskaplig text från Världskulturmuseerna och nyhetsartikel?

E. Populärkulturellt inslag?

Tips! Använd dokumentets källor, kartor och bilder under er redovisning. Svara på frågor som: Vad visar föremålen, hur har de använts och av vem/vilka? Vad berättar och visar bilderna, texterna och de populärkulturella inslagen? Fokusera på vad som är aktuellt idag kring fallets tema och på vilket sätt detta är det. För vissa källor finns mer information än andra. Fundera och spekulera om informationen är knapphändig. Försök koppla samman källorna för att skapa en större förståelse. Vad har de med varandra att göra? Hur hör de ihop? Sammanfatta avslutningsvis vad ni kommit fram till och vad ni har lärt er!

A. Museiföremål som finns i utställningen Magasinet

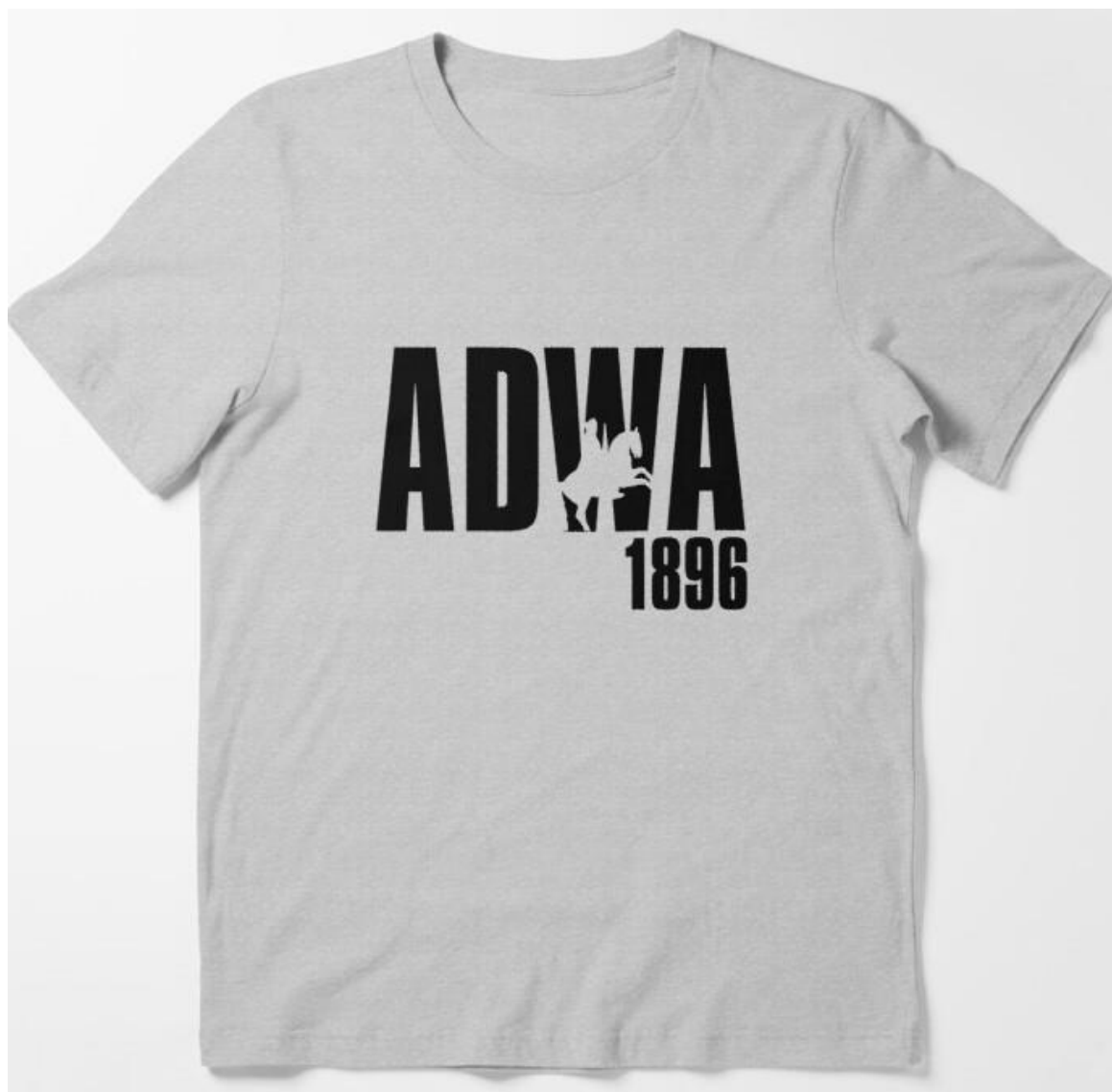

Använd appen "Magasinet" som visar en digital version av utställningen Magasinet. Museiföremålet och tillhörande information finns vid montervägg A.

<http://magasinet.etnografiskamuseet.se/>

B. Övrigt föremål

C. Bild – Historisk bild från Världskulturmuseerna

C. Bild - Nutida bild

D. Text - Vetenskaplig text från Världskulturmuseerna

[Enkel sökning](#)[Avancerad sökning](#)[Söktips](#)[Detaljvy](#)[« Tillbaka](#)

0032.0152 :: sjukhus, gruppbild

Militärsjukhus i Abd-el Kader, Massawa. Bilden är tagen 1896 i Massawa, Eritrea och föreställer amputerade eritreanska askari (soldater) och några italienska officerare. Soldaterna tillfångatogs vid ett slag den 1 mars 1896 mellan den invaderande italienska kolonialarmén och Abessinien (Etiopien). Etiopierna vann och 2000 eritreanska soldater i italiensk tjänst dödades medan 800 togs till fånga. Eftersom etiopierna betraktade de deltagande eritreanerna som förrädare amputerade man deras högra hand och vänstra fot. Enligt den italienska bildtexten skedde detta vid klostret Abba Garima öster om Adwa, i Tigray-regionen i norra Etiopien. Många av dem dog av skadorna.

DATAELEMENT**OMFATTNING (2)**

Bildarkivnummer 0032.0152

Objekt, externt - samma som **VKM:000637**

Källor - http kulturarvsdata.se

Motivord sjukhus; gruppbild

Fotodatum 1896

Namn - fotograf **Naretti, Luigi**

Beskrivning Luigi Naretti, italiensk fotograf, dog 1922.

Källor - http collections.smvk.se

Mediabärare svartvit påsikt

Världsdel - fotograferad i **Afrika**

Ort - fotograferad i Massawa

Land - fotograferad i **Eritrea : Afrika**

Geonames-referens sws.geonames.org

Källor - Wikipedia - beskr. av sv.wikipedia.org

- [Tidpunkt - förvärv till museet](#)
- [Förvärvsomständigheter - i fält](#)
- [Händelse - var närvarande vid](#)

1907

Insamlat av Iwarsson för Missionsutställningen som öppnade 1907.

Första italiensk-abessinska kriget (1894-1896) —

— Beskrivning

Första italiensk-abessinska kriget var ett italienskt kolonialkrig som utkämpades 1894-1896 mellan Italien och Abessinien (nuvarande Etiopien), och handlade om frågan om det italienska protektoratet över Abessinien.

Bakgrund

Det franska protektoratet över Tunisien 1881 hade väckt stort missnöje i Italien, vilket bland annat hade medfört att italienarna gick med i trippelalliansen. Det var den franska expansionen i Nordafrika som föranledde konseljpresident Francesco Crispi att föra en kolonial expansionspolitik. Den italienska staten övertog 1883 hamnstaden Assab vid Bab el Mandeb-sundet. När Suezkanalen öppnades hade ångbåtsrederiet Rubattino köpt staden 1869. Nu gick den över i italiensk ägo. Den vidare expansionen ledde till att Massawa, Etiopiens viktigaste hamnplats, blev italiensk besittning 1885. Etiopierna gick till anfall mot Massawa och massakrerade en italiensk truppstyrka vid Dogali den 26 januari 1887. Men eftersom mahdisterna ryckte in i Etiopien från Sudan tvingades kung Johannes IV att vända uppmärksamheten mot den nya fronten. Detta blev italienarnas räddning. År 1889 stupade Johannes vid Metemma. Eritrea förblev italiensk koloni.

Kriget

Med italiensk hjälp lyckades Menelik, furste av Shoa, lägga beslag på kejsarkronan. I gengäld lovade han i fördraget i Ucciali 1889 att erkänna ett italienskt protektorat över Abessinien. Han annullerade dock avtalet sedan han återställt landets inre lugn. Därför började Crispi krig mot Abessinien. Den 25 mars 1895 gick italienska trupper över gränsen och besatte Adigrat. I september förklarade Menelik II formellt krig mot Italien. Etiopierna vann en mindre seger vid Amba Alagi den 8 december. Den 1 mars 1896 skingrades den italienska kolonialarmén på 2 000 man under general Oreste Baratieri fullständigt av etiopierna i slaget vid Adwa. Genom freden i Addis Abeba den 26 oktober 1896 tvingades Italien avsäga sig kravet på protektorat över landet och dessutom betala krigsskadestånd.

New Business Ethiopia

Covering Business & Economy Since 2009

[Politik](#)

Etiopier firar afrikansk seger över europeiska kolonialister

Den 2 mars 2021 | [BEHAK](#) 15 visningar | [Kejsare Menelik II](#), [Etiopien](#), [Premiärminister Abiy Ahmed](#), [Slaget vid Adwa](#)

Etiopierna firade idag 125-årsjubileet av slaget vid Adwa, den första afrikanska segern över europeiska kolonialister på 1800-talet.

Etiopien patrioter ledda av den dåvarande kejsaren Menelik II av Etiopien, har besegrat den välbeväpnade italienska armén inom sex timmar vid slaget på Adwa den 1 mars 1896. Om det inte hade varit alla etiopier som marscherade tillsammans i slaget vid Adwa hade Etiopien kunnat fira självständighetsdagen i dag som andra afrikanska länder i stället för segerdagen, enligt premiärminister Abiy Ahmed som gjorde ett uttalande där han gratulerade Etiopiens folk.

Han noterade att Adwas seger har inspirerat många afrikanska länder att bekämpa kolonialismen och förklarat sig självständiga. Han antydde vidare att etiopier tolererar att deras ledare ger dem tid att ta sitt förnuft till känna och rätta till sina misstag, samtidigt som de inser att det är fara för deras nationella säkerhet att de ignorerar sina meningsskiljaktigheter och står enade.

Samtidigt gör många misstag och underskattar etiopiernas tålamod och deras enighet när det gäller deras suveränitet och oberoende, enligt Abiy Ahmed. När den italienska armén invaderade Etiopien 1896 trodde man att etiopierna är splittrade och att det var dags att kolonisera landet.

"... Adwa är inte bara en seger. Adwa är Etiopiens varumärke... I allmänhet har Adwas seger gjort det som verkar omöjligt möjligt," sa Aby. "Vår resa är att ta Etiopien till nästa nivå och slå Adwas rekord. Vi har bevisat att vi kan. Men vi har ännu inte visat att vi kan", sade han.

- ← FN-organ lanserar rapport om grön återhämtning i Afrika
- En halv miljard afrikaner som hamnar under extrem fattigdomsgränsen 2021 →

New Business Ethiopia

Covering Business & Economy Since 2009

[Energi](#)

Etiopien beordrar försvarsstyrkor att vända TPLF:s senaste invasion

[Den 28 januari 2022](#) [Affärsnyheter](#) 464 visningar [Etiopien](#), [FBC](#), [informella väpnade grupper](#), [premiärminister Abiy Ahmed](#), [Temesgen Tiruneh](#), [TPLF Invasion](#)

Det federala säkerhetsrådet som leddes av Etiopiens premiärminister Abiy Ahmed gav idag grönt ljus för regional säkerhet och nationella försvarsstyrkor att vända den senaste invasionen och expansionen av Tigray Peoples Liberation Front (TPLF) i de närliggande regionerna i landet.

Rapporter visar att Etiopiens nationella försvarsmakt under de senaste veckorna inte har reagerat på den senaste aggressionen från TPLF i Afar- och Amhara-regionerna. Under mötet betonade Etiopiens underrättelsechef Temesgen Tiruneh behovet av att i förväg ta itu med frågor som kan utgöra ett potentiellt hot mot landet, enligt rapporten från statliga medier FBC.

Rådet, som inbegriper cheferna för olika regioner i Etiopien samt högt uppsatta säkerhets- och militärchefer, betonade också behovet av att formalisera de informella väpnade grupper som inrättats för att motverka invasion av TPLF.

Förstärkning av Etiopiens säkerhet och motverka olaglig och kriminell verksamhet i landet diskuteras också under det rådgivande mötet.

Förutom att bemöta hotet från den senaste inversion av TPLF diskuterade rådet också behovet av att motverka olaglig vapenspridning, gränsöverskridande handel med smuggelgods samt stärka de fredliga förbindelserna med grannländerna.

- [← Etiopien anklagar TPLF för att ha återlämnat biståndskonvojer](#)
- [Globala temperaturer innebär översvämningsrisk för Etiopien, Kina, Indien →](#)

Abiy Ahmed

E. Populärkulturellt inslag

”Tikur Sew” av Teddy Afro, musikvideo (2012)

Sök efter denna formulering på Youtube eller välj länk:

<https://www.youtube.com/watch?v=luyfK7NLosY>

Afrikanska kulturer – i Afrika, i världen, i Sverige

Lär- och lektionsmaterial för gymnasieskolan

Fall 2 – Tema: Etnicitet – Zulu i Sydafrika

**VÄRLDSKULTUR
MUSEERNA** **ETNOGRAFISKA**

Tema: Etnicitet – Zulu i Sydafrika

Instruktion: Arbeta i grupp. Dela upp uppgifterna och frågorna mellan er. Redovisa muntligt för resten av klassen under 5 till 10 minuter kring vad ni kommit fram till utifrån frågorna och uppgifterna nedan:

1. Basfakta om landet och folket

Använd valfri källa som internet eller forskningslitteratur på bibliotek för att få fram information om geografiskt läge, befolkning, huvudstad, politik/styre och språk.

2. Afrosvenskar som härstammar från fallets land/folk

Använd valfri källa för information om hur många svenskar som härstammar från fallets land/folk.

3. Vad berättar källorna om fallets tema?

A. Museiföremål som finns i utställningen Magasinet?

B. Övrigt föremål?

C. Bilder? Historisk bild från Världskulturmuseerna och nutida bild?

D. Texter? Vetenskaplig text från Världskulturmuseerna och nyhetsartikel?

E. Populärkulturellt inslag?

Tips! Använd dokumentets källor, kartor och bilder under er redovisning. Svara på frågor som: Vad visar föremålen, hur har de använts och av vem/vilka? Vad berättar och visar bilderna, texterna och de populärkulturella inslagen? Fokusera på vad som är aktuellt idag kring fallets tema och på vilket sätt detta är det. För vissa källor finns mer information än andra. Fundera och spekulera om informationen är knapphändig. Försök koppla samman källorna för att skapa en större förståelse. Vad har de med varandra att göra? Hur hör de ihop? Sammanfatta avslutningsvis vad ni kommit fram till och vad ni har lärt er!

A. Museiföremål som finns i utställningen Magasinet

Använd appen "Magasinet" som visar en digital version av utställningen Magasinet. Museiföremålet och tillhörande information finns i montervägg A.

<http://magasinet.etnografiskamuseet.se/>

B. Övrigt föremål

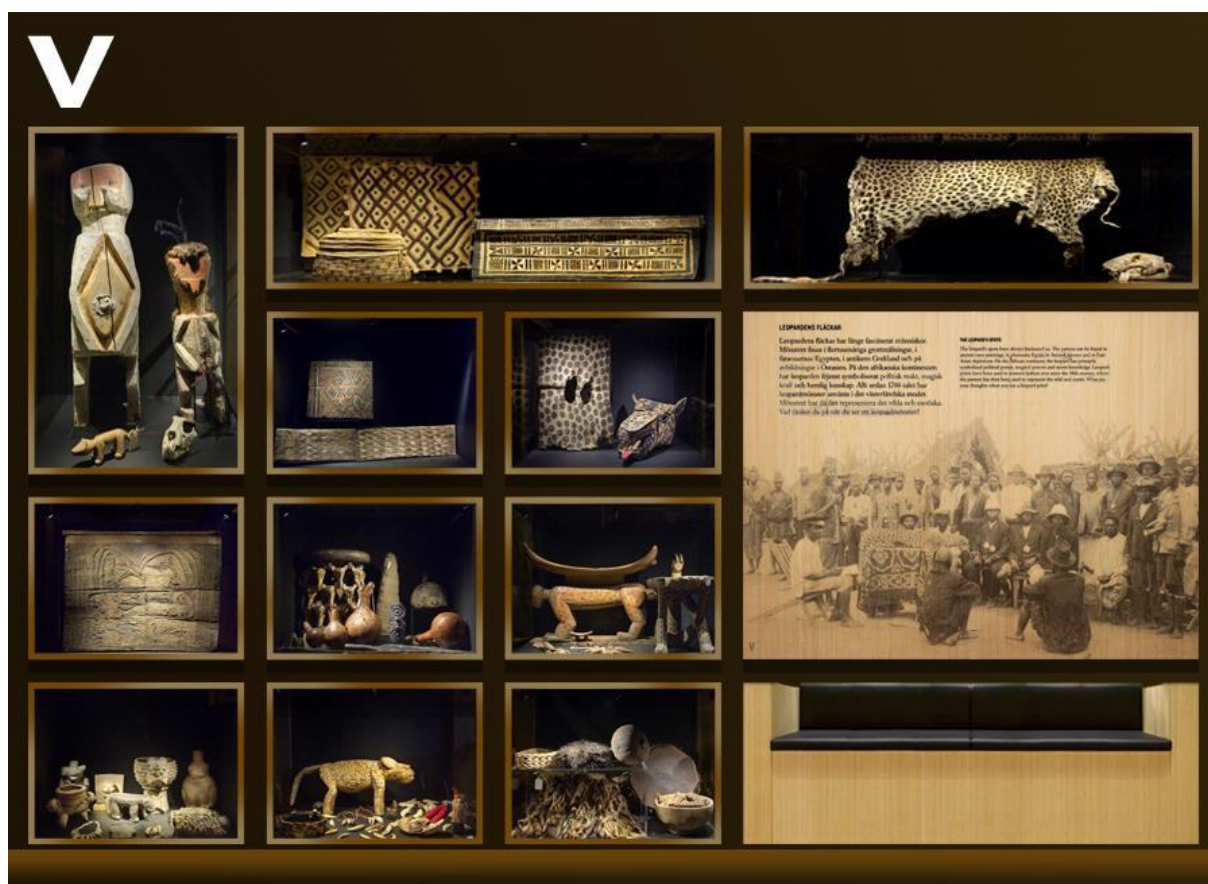
C. Bild – Historisk bild från Världskulturmuseerna

C. Bild – Nutida bild

D. Text – Vetenskaplig text från Världskulturmuseerna

Utställningstext från utställningen Magasinet:

Magasinet – Leopardens fläckar

Objektbeskrivning

Leopardens fläckar har länge fascinerat människor. Mönstret finns i flertusenåriga grottmålningar, i faraonernas Egypten, i antikens Grekland och på avbildningar i Östasien. På den afrikanska kontinenten har leoparden främst symboliserat politisk makt, magisk kraft och hemlig kunskap. Allt sedan 1700-talet har Leopardmönster använts i det västerländska modet. Mönstret har då fått representera det vilda och exotiska. Vad tänker du på när du ser ett leopardmönster?

Magasinet - Slinga

Fortsätt till monter V där vi har samlat föremål som föreställer leoparder och jaguarer eller gjorda av delar av de djuren.

Leoparder finns i Afrika och Asien medan jaguarerna hör hemma i Central- och Sydamerika.

De stora kattdjuren med sina vackra pälsar och smidiga kroppar är mytomspunna, beundrade och fruktade.

Leoparder och jaguarer sammankopplas ofta med makt och styrka, både världslig och andlig. Deras päls, klor och tänder har används som kläder och smycken.

I modevärlden är leopardmönstret ständigt aktuellt och symboliserar allt från dyrbar exotism till billig smaklöshet. Så här skrev författaren Kerstin Thorvall: ”Förr eller senare kommer man in i den fatala ålder när leopardmönstret blir en oemotståndlig frestelse.”

En legend från zulufolket i södra Afrika berättar om hur en leopard dödade och åt upp hövdingen Khanka som inte tillräckligt försökte försvara sitt folk mot briter. Leoparden hade därefter samlag med hövdingens dotter Nalleti som så småningom födde Ingwe, leopardkrigaren. Ingwe växte upp till en man med leopardens styrka, smidighet och vilda temperament. Han var fruktad av både briter och boer.

Leopardens amerikanska kusin jaguaren tillskrivs samma egenskaper som leoparden, alltså makt, styrka och andlig kraft. I montern längst ner till vänster ser du en olmekisk varjaguar av grönsten. En varjaguar är en blandning av människa och jaguar (jämför varulv).

Olmeker, zapoteker, maya och andra mesoamerikanska indianfolk associerade jaguarer med den undre världen, med vatten, grottor och schamanism men också med solen. Härskarna prydde sig ofta med jaguarpäls.

Sväng runt hörnet och kryp in i rummet X.

Montertext:

P05:: Hantverk från Zulu i Sydafrika

Objektbeskrivning

År 1896 var Zulu inte längre en självständig nation utan sedan lång tid besegrad och underställd det brittiska imperiet. Det hierarkiska samhället genomgick stora och brutala förändringar: koloniala intressen vann allt större kontroll över handel, försörjning och styre, medan kristna missionärer fick verka fritt. Även den materiella kulturen påverkades.

Glaspärlor var tidigare de kungliga släkternas privilegium men nu kunde gemene man också få tag på dem, använda dem i olika hantverk och bära dem. Pärlhantverket förändrades och fick olika regionala uttryck i den vidsträckta provinsen KwaZulu-Natal. Olika mönster och färgkombinationer signalerade social, politisk och religiös tillhörighet.

De svenska missionärerna Otto och Elin Witt bodde från 1876 i området och blev både aktörer i och vittnen till zulusamhällets omvandling.

D. Text – Nyhetsartikel

Zulukungen Goodwill Zwelithini död i Sydafrika, 72 år gammal

Publicerad den 12 mars 2021

BILDKÄLLA,REUTERS

Bildtext: Kung Goodwill Zwelithini behandlades för diabetesrelaterade problem.

Kung Goodwill Zwelithini av Zulu-nationen i Sydafrika har dött på sjukhus där han behandlades för diabetesrelaterade problem.

Kungen, 72, var ledare för Sydafrikas största etniska grupp och en inflytelserik traditionell härskare. Han hade lagts in på sjukhus i KwaZulu-Natal förra veckan för att övervaka sitt pågående diabetestillstånd. Kungens premiärminister tackade Sydafrika för dess "fortsatta böner och stöd i denna svåraste tid".

President Cyril Ramaphosa har sagt att han kommer att tilldelas en statsbegravning - normalt reserverad för presidenter och tidigare ledare. Datumet har inte meddelats, men under tiden kommer nationella flaggor att vaja på halv stång. Han kommer att ligga i det kungliga palatset i Nongoma, cirka 300 km från Durban där han låg på sjukhus, i "några dagar", enligt hans farbror, chief Mangosuthu Buthelezi.

Den rättframme kungen

Av Pumza Fihlani, BBC News, Johannesburg

Kung Zwelithini var en direkt ättling till kung Cetshwayo, som ledde Zulu-nationen under kriget med britterna 1879. Under hela sin 50-åriga regeringstid var han en stark förespråkare för att bevara den kulturella identiteten. Som väktare av Zulu traditioner och seder återupplivade han många kulturella sedvänjor, inklusive Umhlanga - även känd som Reed Dance-ceremonin. Ceremonin ses av vissa som patriarkal och sägs syfta till att fira oskuld bland flickor och unga kvinnor och öka medvetenheten om hiv/aids i en provins med några av de högsta infektionsfrekvenserna. Sydafrikas president har beskrivit honom som en "älskad visionär". Han kommer att bli ihågkommen som en rak talare, ibland till vissas vrede. Han var ibland kritisk mot den styrande afrikanska nationalkongressen (ANC) och anklagade den för att ha misskött landet. År 2015 sa han kontroversiellt att utländska medborgare måste packa ihop och återvända till sina länder - då beskylldes hans kommentarer för att underblåsa attacker mot utlänningar i hans provins. Kungen sade senare att kommentarerna hade tagits ur sitt sammanhang och beskrev attackerna som "avskyvärda".

Fem saker om kung Goodwill Zwelithini:

BILDKÄLLA,GETTY-BILDER

- Utnämnd till tronföljare bara 20 år gammal 1968
 - Inte krönt förrän 1971 eftersom han gömde sig efter att ha mottagit dödshot
 - Hans roll var ceremoniell men ändå enormt inflytelserik
 - Regerade som kung av Zulu-nationen i fem decennier
 - Efterlämnar sex fruar och 28 barn
-

Hur inflytelserik var kung Goodwill Zwelithini?

Kung Zwelithini var en av de mest kända monarkerna på kontinenten och kanske globalt. Han styrde Zulu-nationen under den traditionella ledarskapsklausulen i Sydafrikas republikanska konstitution, men hans roll var till stor del ceremoniell. Han ledde den 11 miljoner starka zulunationen - omkring 18 procent av Sydafrikas befolkning - men han har också familjeband till Swazi- och Xhosa-nationerna genom äktenskap och respekteras av andra kulturgrupper också. Han tog också sitt kulturella inflytande internationellt när han under åren reste till väst för att främja handel och turism för sin hemprovins KwaZulu-Natal. Vilken roll spelade kung Goodwill Zwelithini när apartheid höll på att ta slut? Under apartheid, en legaliserad form av rasism där vita människor var privilegierade över alla andra, var kung Zwelithinis roll inte välkänd. Men chief Buthelezi använde ofta honom och zulunationalismen för att stärka sin politiska ställning som ledare för Inkatha Freedom Party, en bitter rival till ANC, som under Nelson Mandela ledde kampen mot apartheid. Kung Zwelithini hjälpte till att föra in Zulu-nationen i det nya politiska systemet genom att övertala chief Buthelezi och hans parti att delta i Sydafrikas första demokratiska val 1994. Efter apartheidtidens slut fanns det tillfällen då zulukungen berömde apartheidregeringen - han hade sagt att nationalpartiet hade byggt upp en stark ekonomi och att ANC:s regering hade förstört vinsterna från det förflutna.

Vem blir Zulukung nu?

Det är inte klart vem av kungens 28 barn som kommer att efterträda honom - detta är något som Zulu kungliga familj förväntas ge råd om.

E. Populärkulturellt inslag

☰ YouTube^{SE} Shaka Zulu trailer

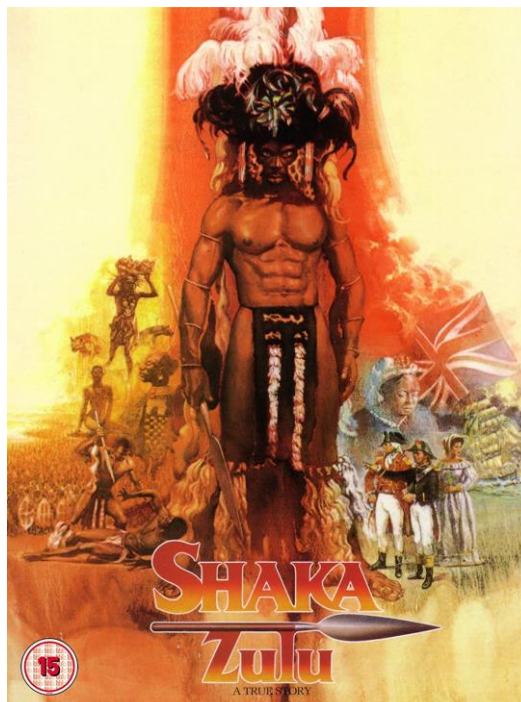

Shaka Zulu opening credits and theme song - 1986

96 423 visningar... 👍 649 🗨️ OGILLA ➦ DELA ⌵ SPARA ...

“Shaka Zulu”, tv-serie (1986). Sök på denna formulering eller välj länk:

[Shaka Zulu opening credits and theme song - 1986 - YouTube](#)

Afrikanska kulturer – i Afrika, i världen, i Sverige

Lär- och lektionsmaterial för gymnasieskolan

Fall 3 – Tema: Genus / Kvinnor / Tradition / Religion – Tunisien

**VÄRLDSKULTUR
MUSEERNA** **ETNOGRAFISKA**

Tema: Genus/Kvinnor/Tradition/Religion – Tunisien

Instruktion: Arbeta i grupp. Dela upp uppgifterna och frågorna mellan er. Redovisa muntligt för resten av klassen under 5 till 10 minuter kring vad ni kommit fram till utifrån frågorna och uppgifterna nedan:

1. Basfakta om landet och folket

Använd valfri källa som internet eller forskningslitteratur på bibliotek för att få fram information om geografiskt läge, befolkning, huvudstad, politik/styre och språk.

2. Afrosvenskar som härstammar från fallets land/folk

Använd valfri källa för information om hur många svenskar som härstammar från fallets land/folk.

3. Vad berättar källorna om fallets tema?

A. Museiföremål som finns i utställningen Magasinet?

B. Övrigt föremål?

C. Bilder? Historisk bild från Världskulturmuseerna och nutida bild?

D. Texter? Vetenskaplig text och nyhetsartikel?

E. Populärkulturellt inslag?

Tips! Använd dokumentets källor, kartor och bilder under er redovisning. Svara på frågor som: Vad visar föremålen, hur har de använts och av vem/vilka? Vad berättar och visar bilderna, texterna och de populärkulturella inslagen? Fokusera på vad som är aktuellt idag kring fallets tema och på vilket sätt detta är det. För vissa källor finns mer information än andra. Fundera och spekulera om informationen är knapphändig. Försök koppla samman källorna för att skapa en större förståelse. Vad har de med varandra att göra? Hur hör de ihop? Sammanfatta avslutningsvis vad ni kommit fram till och vad ni har lärt er!

A. Museiföremål som finns i utställningen Magasinet

Använd appen "Magasinet" som visar en digital version av utställningen Magasinet. Museiföremålet och tillhörande information hittas i monter Bo6.

<http://magasinet.etnografiskamuseet.se/>

B. Övrigt föremål

C. Bilder – Historisk bild från Världskulturmuseerna

C. Bilder – Nutida bild

D. Text – Vetenskaplig text från Världskulturmuseerna

Ultra – Fotboll och politik vid Medelhavet

Utställning på Medelhavsmuseet, Stockholm, 11 december 2021 – 8 januari 2023

Fotboll och politik hör inte ihop. Sägs det. Verkligheten ser ofta annorlunda ut – inte minst på läktarna. Utställningen *Ultra - fotboll och politik vid Medelhavet* berättar om hur sånger har rört sig från fotbollsarenorna till gatorna för att störta regeringar.

Under den arabiska våren 2010 – 2012, stod fotbollssupportrar i centrum för flera av de folkliga upproren i Nordafrika och Mellanöstern. Flaggor med olika klubbar färger syntes i demonstrationståg och läktarsånger hördes på torgen. Kraften som annars användes för att stötta det egna laget, mobiliserades för att protestera mot makthavare. Gemensamt för dessa supportergrupper var att de kallade sig för *ultras* – en ungdomskultur som sedan 1960-talet har spridit sig i Medelhavsområdet.

Vilka är dessa *ultras*? Vad händer när det passionerade supporterskapet blir politik? Utställningen innehåller material från filmare, forskare, fotografer och journalister som fått ge olika perspektiv. Genom dokumentation från Algeriet, Egypten, Turkiet, Marocko, Tunisien, Israel och Palestina undersöker *Ultra – fotboll och politik vid medelhavet* supporterskapet som ett kulturfenomen. Utställningen lyfter fram gemenskap, kreativitet och ståplatsläktaren som eskapism. Men den riktar också en kritisk blick mot våld och exkluderande manlighet.

Det handlar om bittra rivaler i Istanbul som tillfälligt enas för att rädda en park. Om opolitiska grupper som hamnade i den egyptiska revolutionens centrum. Om tomma läktare i Tunis och om att som kvinna kämpa mot en värld helt dominerad av män.

TUNISIEN

GIOVANNI AMBROSIO & SÉBASTIEN LOUIS

Inslag från den italienska läktarkulturen fanns i Tunis redan under 1990-talet. Supportrar till de två populäraste lagen, Club Africain och Esperance de Tunis, fyllde läktarna med banderoller, flaggor och rök. Den första ultrasgruppen, "Ultras L'Emkachkhines", dök upp 2002 som stöd till Esperance.

Under 2000-talet uppstod regelbundet konfrontationer mellan ultrasgrupper och polis på arenorna. Ett resultat av detta var att befolkningens utbredda rädsla och respekt för polisen minskade. När den så kallade Jasminrevolutionen, startskottet för den arabiska våren, bröt ut deltog också många ultras i demonstrationerna även om grupperna inte var formellt organiserade.

Efter revolutionen och demokratins införande har landets arenor tömts. 2012 beslutade myndigheterna om kraftigt begränsad publik på matcherna för att motverka de konfliktbenägna ultrasgrupperna. Till följd av detta har den tidigare levande ultrasrörelsen tappat i kraft. Många av grupperna slits också av interna splittringar.

TUNISIA

GIOVANNI AMBROSIO & SÉBASTIEN LOUIS

Elements of Italian football culture could be seen in Tunis in the early 1990s where fans of Club Africain and Espérance de Tunis, packed the stands with their banners, flags and smoke. The first Ultras group, "Ultras L'Emkachkhines", was set up in 2002 in support of Espérance.

The early 2000s saw frequent clashes between police and Ultras groups. One consequence of this was a decline in the respect and fear of the police that had long been typical of Tunisian society. Many Ultras took part in demonstrations during the "Jasmine Revolution", the movement that kicked off the Arab Spring, although the groups themselves did not formally participate.

Since the revolution and the introduction of democracy, the football grounds have stood empty. In 2012, the authorities imposed drastic limitations on matchday crowds as a means of controlling the Ultras groups. As a consequence, the previously energetic Ultras movement has lost momentum, and are torn by internal conflicts.

PASSION

Den här flaggan är målad av medlemmar från ultrasgruppen *Fighters Sfax*, supportrar till CS Sfaxien, en av Tunisien största klubbar.

Budskapet, att passionerade känslor inte är ett brott, uttrycker att polisens repressiva åtgärder är ett sätt att straffa ultrasgruppernas livsstil och kärlek till sin klubb.

Lån från Sébastien Louis & Giovanni Ambrosio

PASSION

This flag was painted by members of the ultras group *Fighters Sfax*, supporters of CS Sfaxien, one of Tunisia's most important clubs.

The message, that passionate feelings are not a crime, expresses that the police's repressive measures are a way to punish the ultras groups' lifestyle and love for their club

Loan from Sébastien Louis & Giovanni Ambrosio

LÄR DIG SIMMA

Före revolutionen 2011 fanns det knappt någon politisk gatukonst i Tunis. Numer berättar stadsmurarna om den tunisiska ultrasrörelsens samtid och historia.

På en vägg i ett populärt bostadsområde påminner graffitin om en ung ultra som hette Omar. Han jagades av polis mot en flod nära Radès Olympiastadion, föll i vattnet och drunknade. Hans bror har berättat: *Omar sa till polisen att han inte kunde simma. Polismannen sa: kom igen, lär dig simma, hoppa!*

Händelsen har blivit en symbol för den unga generationen, och för ett förtryck som tycks omöjliggöra drömmen om en ljusare framtid.

Lariana, Tunis. *Om du vill vara med i Ultras, lär dig simma* (2018).

Lariana, Tunis. En väggmålning av ultras-gruppen Fedayn, supportrar till Espérance Sportive de Tunis. (2018).

Sidi Bouzid, platsen där det tunisiska upproret startade. Graffiti av ultrasgruppen Zapatistas: *We are Zapatistas, I Hate the Police* (2018).

En medlem av North Vandals, supportrar till Hammam-Lif, visar upp sin tatuering, en sällsynthet bland Ultras från muslimska länder (2018).

LEARN TO SWIM

Before the revolution in 2011, street art or political-style tagging were absent in Tunis. Today, the walls of the city both recount the history and current status of the Tunisian ultras movement.

On a wall in a popular neighbourhood, graffiti recalls a young ultra known as Omar. He was chased by police towards a river near Radès Olympic stadium, fell into the water and drowned. To quote his brother: *Omar told the police he couldn't swim. The policeman said, go on, learn to swim, jump!*

This incident has become a symbol for a generation, and for a repression that denies any possibility of a future.

Lariana, Tunis. *If you want to join the Ultras, learn to swim* (2018).

Lariana, Tunis. A mural painted by the Fedayn Ultras group, supporters of Espérance Sportive de Tunis. (2018).

Sidi Bouzid, where the Tunisian uprising started. Graffiti (in Italian) by the ultras group Zapatistas: *We are Zapatistas, I Hate the Police* (2018).

A member of the North Vandals, supporters of Hammam-Lif, shows off his tattoo, a rarity among Ultras from Muslim countries (2018).

PÅ GOTT OCH ONT

I Tunisien består ultrasgrupperna uteslutande av män. I den här intervjun, inspelad i Tunis i november 2021, ger Shiraz BCL sin syn på detta faktum.

Efter revolutionen har hon slutat gå på matcher och hennes förhållande till ultrasgrupperna är ambivalent. Hon önskar själv inte att bli del av dem. Men samtidigt uppskattar hon deras arbete och känner att hon måste kämpa för andra kvinnors rätt att bli medlemmar om de vill.

FILM: Giovanni Ambrosio

FOR BETTER OR WORSE

In Tunisia, the ultras groups consist exclusively of men. In this interview, filmed in Tunis in November 2021, Shiraz BCL gives her view on this fact.

After the revolution, she has stopped going to games and her relationship with the ultras is ambivalent. She does not want to be part of the groups herself. But at the same time, she appreciates their work and feels that she must fight for other women's right to become members if they want to.

FILM: Giovanni Ambrosio

D. Text – Nyhetsartikel

Al-Jazeera [Nyheter Arabiska våren: 10 år senare](#)

Decennium efter revolutionen står Tuniens kvinnor inför en uppförsbacke

Efter att ha säkrat historiska vinster avtar nu de tunisiska kvinnornas politiska engagemang och representation på ett oroväckande sätt.

Många tunisiska kvinnor drömde om ökad jämställdhet efter att den enväldige ledaren Ben Ali störtades av protester i januari 2011 [Constantin Gouvy/Al Jazeera]

Av [Constantin Gouvy](#) Publicerad den 17 jan 2021

Tunis, Tunisien – För tio år sedan strömmade tunisiska kvinnor ut på gatorna för att hjälpa till att störta den enväldige ledaren Zine El Abidine Ben Ali efter nästan 20 år vid makten, och för vissa för att fördöma den patriarkala karaktären hos Tuniens politiska sfär.

"Under upproret 2011 drömde vi stort", minns den mångåriga kvinnorrättsaktivisten Neila Zoghlami med nostalgi.

"Vi drömde om lika representation. Vi drömde att vi skulle bli fullvärdiga medborgare, inte bara belastade med mäns plikter, utan också utrustade med deras rättigheter ... vi drömde att vi äntligen skulle kunna skapa ett genuint utrymme för kvinnor i politiken."

Zoghlami, som nu är generalsekreterare för det feministiska tunisiska kvinnoförbundet, säger att hennes dröm, trots stora framsteg i rätt riktning, fortfarande inte har infriats, eftersom kvinnors politiska engagemang och representation har börjat urholkas.

Strax före Tunisiens revolution, trots flera decennier av "statsfeminism" initierad av den tidigare presidenten Habib Bourguiba efter självständigheten från Frankrike 1956 och vidmakthållen av Ben Alis repressiva styre, förblev politiken otvetydigt en mans värld.

Tunisiens parlament bestod av ett stort antal kvinnor. Efter införandet av könskvotering på vallistorna säkrade kvinnor 28 procent av platserna i parlamentsvalet 2009 – en större andel än i USA:s representanthus 2021.

Men under sken av ökande representation hade Ben Ali instrumentaliserat kvinnor för politiska vinster, säger 34-åriga Hela Omrane, en tidigare parlamentsledamot som valdes 2014.

– Det var bara en PR-övning för regimen, säger hon till Al Jazeera.

För Omrane var revolutionen en möjlighet för kvinnor att verkligen engagera sig i politiken, inte bara att användas som "ornament".

Blandade förmögenheter

För att vara säker, 10 år senare, har kvinnor några framgångar att fira.

"Efter upproret fann sig ett enormt antal kvinnor som aldrig hade varit politiskt engagerade, aldrig ens varit på sociala medier för att de var rädda för Ben Alis regim, mobilisera sig politiskt, engagera sig i det civila samhället och uppmuntra andra att rösta i en spontan rörelse i hela landet", minns Bochra Belhaj Hmida, advokat, politiker, och ledande tunisisk feminist som ledde lagstiftning för kvinnors rättigheter i parlamentet mellan 2014 och 2019.

Sedan dess har den politiska mobiliseringen landat flera historiska segrar för kvinnor.

Som väljare visade kvinnorna sitt politiska inflytande tydligast i presidentvalet 2014, då en miljon kvinnor röstade på Beji Caid Essebsi, från det nybildade sekulära och centeristiska partiet Nidaa Tounes, och hjälpte honom till seger.

2012 besegrade kvinnliga parlamentariker ett försök av medlemmar i det islamistiska partiet Ennahdha att införa kvinnors "komplementaritet" till män, i stället för "jämställdhet", i landets nya konstitution.

År 2017 innehöll landmärkeslagstiftningen om våld mot kvinnor bestämmelser mot att förhindra att kvinnor kommer in i politiken.

Men under de senaste åren har kvinnors politiska engagemang och representation minskat i Tunisien.

Trenden var särskilt tydlig i parlamentsvalet 2019, där endast 36 procent av de registrerade tunisiska kvinnorna röstade – 10 procent färre än män – och endast 22 procent av platserna vanns av kvinnor, cirka 10 procent färre än 2014.

– Från 2011 fram till 2014, även på landsbygden, hade kvinnor ett aldrig tidigare skådat intresse för politik och följde noga debatterna på TV, säger Dorra Mahfoudh, sociolog och mångårig feministisk aktivist som ingick i övergångsmyndigheten efter upproret, till Al Jazeera.

"Men allt eftersom åren gick, och när löftena om revolutionen inte infriades, urholkades deras politiska engagemang."

Undvikande val

För Belhaj Hmida kände sig många äldre kvinnor förrådda när regeringen som valdes 2014 misslyckades med att besegra Ennahdha.

Hon tillade att många yngre kvinnor inte ser sig representerade av något av de partier i riksdagen som finns i dag.

"Ingen talar egentligen till dem, på deras språk, om de frågor de bryr sig om – så de undviker valet", säger hon.

Sonia Ben Miled, en 28-årig aktivist och kommunikationschef för den feministiska icke-statliga organisationen Aswat Nissa, sade på landsbygden att detta tillbakadragande förvärras av återkommande hinder, såsom kvinnor som kämpar för att få tillgång till transporter och ofta saknar de nödvändiga id-papperen för att rösta.

I valet 2019 minskade också kvinnors representation i parlamentet avsevärt. Med endast 5 procent av kvinnorna på vallistorna förlorade de ett 30-tal mandat.

– Det kan ha varit fler kvinnor i parlamentet 2009, men nu är de i alla fall demokratiskt valda, de är legitima, säger Mahfoudh.

Förutom de politiska partiernas ovilja att ta med kvinnor på sina vallistor sade Ben Miled att de nedslående siffrorna också delvis berodde på tunisiens politiska sfärs bestående patriarkala och kvinnofientliga karaktär.

"Det finns fortfarande ett glastak för tunisiska kvinnor i politiken i dag. Det får vissa att sluta," beklagade Ben Miled.

"Man behöver bara titta på sammansättningen av partiets politiska ämbeten, parlamentets utskott eller till och med regeringen för att se till att kvinnor är kraftigt underrepresenterade i beslutsfattande positioner."

Hon tillade att fördelningen av ministerier också följer föråldrade könsstereotyper.

"Du kommer aldrig att se en kvinna som leder inrikesministeriet eller försvarsdepartementen – dessa är fortfarande mäns beskydd. Kvinnor hamnar nästan aldrig i kvinnoministeriet."

Verbala övergrepp

Verbalt våld har också i allt högre grad blivit en avskräckande faktor för kvinnor som överväger att ge sig in i politiken.

"År 2014 fanns det en genuin drivkraft för inkludering – vi försökte skapa en demokrati", säger Zoghlami.

Men i dag möts kvinnors deltagande i politiken av allt våldsammare retorik.

Många har fördömt de verbala övergrepp de fått på sociala medier, ofta riktade mot deras privatliv och familjer.

"Först var det inte lätt för mig att acceptera den våldsamma motreaktionen som var och en av mina medieframträdanden skulle dra helt enkelt för att jag är en kvinna som arbetar i politiken. Men jag tror att det var ännu svårare för min familj, säger Omrane.

Enligt Belhaj Hmida finns det "ingen feminism i parlamentet i dag, inga progressiva röster".

Samtidigt sade hon att kopplingarna mellan parlamentet och det civila samhällets organisationer för kvinnors rättigheter har börjat urholkas, och allt som finns kvar i parlamentet är "bakåtsträvande åsikter" om kvinnors roll i politiken.

I december förra året kritiserade parlamentarikern Mohamed Afess, från den konservativa koalitionen al-Karama, kvinnors rättigheter i parlamentet.

I ett okänt tal som har väckt det civila samhällets vrede hävdade han att de framsteg som gjorts på området för kvinnors rättigheter har befläckt kvinnors heder, och att det som folk kallar kvinnors frihet i själva verket är libertinism och brist på dygd.

Efter Afess tal erkände Zoghlami att hon förlorat allt förtroende för parlamentarikernas förmåga att skydda de rättigheter som kvinnor har kämpat för sedan revolutionen.

"Med detta nya parlament har kvinnor gått tillbaka till ruta ett", upprepade Omrane, som hade gått med i politiken 2012 som en reaktion på Ennahdas strävan efter kvinnors "komplementaritet".

Demonstranter skanderar slagord nära en tunisisk nationalgardsmédlem under en fredlig demonstration i Ettadamen-förorten Tunis den 15 januari 2011 [Arkiv: Zohra Bensemra/Reuters]

I skarp kontrast sa Belhaj Hmida att hon var glad att Afess åsikter luftades.

"Titta på tumultet det orsakade – det var uppmuntrande", sade hon och syftade på de stämningar som flera organisationer i det civila samhället har lämnat in mot parlamentarikern.

"Kalla mig en naiv optimist, men jag tycker att det är bra att vi har det här samtalet högt: att tysta den här typen av tal skulle inte tillåta oss att övervinna det som samhälle."

"Kampen fortsätter"

Många sade att det inte hjälper och till och med är vilseledande att reducera frågan till en dikotomi mellan feministiska progressiva och patriarkala islamister.

En av Zoghlamis främsta orosmoment i dag är den fortsatta instrumentaliseringen av kvinnor i politiken av partier över hela det ideologiska spektrumet.

"Situationen har inte förändrats mycket jämfört med Ben Alis regim", säger hon.

För Belhaj Hmida tar så kallade progressiva partier bara ställning för kvinnors rättigheter när det passar dem. De instrumentaliserar kvinnors och kvinnors rättigheter precis som alla andra."

Redan före revolutionen sa progressiva och oppositionspartier alltid till henne: "Kvinnors rättigheter är inte prioritet, det är inte rätt tid för det", sade hon.

– I dag, när "progressiva" politiska partier vill slåss med islamisterna och de konservativa, blir de plötsligt mer feministiska än feministerna själva. Men det är bara för showen," tillade hon.

"Resten av tiden försöker de dela oss genom att driva oss in i ett konstant konkurrenstillstånd för ett litet antal positioner, istället för att kämpa med oss för mer paritet."

Som ett resultat av detta finns det bara ett litet samarbete över partigränserna bland kvinnor i parlamentet.

"Kvinnor och deras politiska rättigheter är en bricka på det politiska schackbrädet. Det är nedslående", säger Ben Miled.

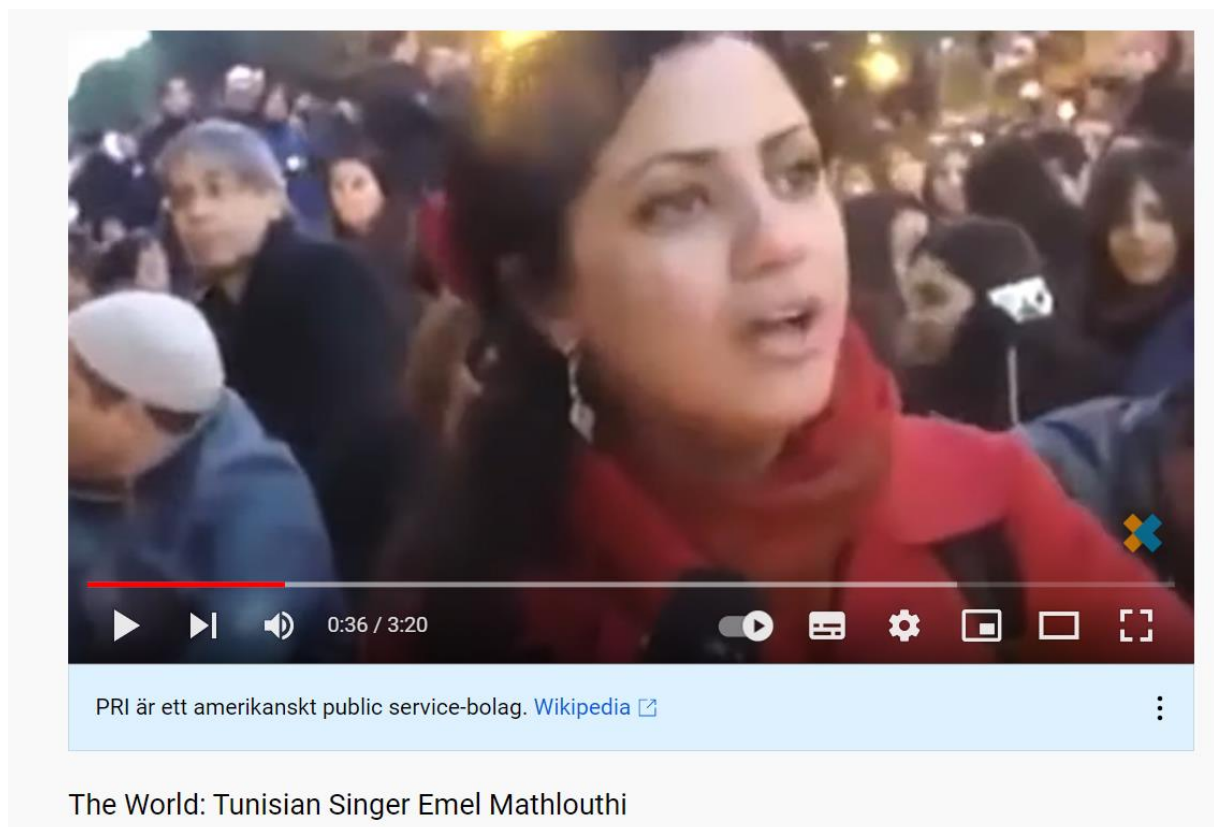
För att öka denna logik lanserade hennes icke-statliga organisation Aswat Nissa 2012 Women's Political Academy, som har utbildat mer än 200 sittande eller blivande kvinnliga politiker och samhällsledare under 35 år om hur man integrerar jämställdhetsfrågor i offentlig politik och arbetar över partigränserna för att främja kvinnors rättigheter.

Samtidigt, när zoghlami ser tillbaka på sin dröm ett decennium sedan revolutionen, sa hon, trots svårigheterna, att hon ännu inte är redo att kasta in handduken.

"Vi är fortfarande långt ifrån lika representerade i dag, men vi har vunnit en del strider sedan revolutionen, och kampen för att säkra kvinnors plats i politiken fortsätter", sade hon.

"Vi tror på ett bättre Tunisien och en bättre morgondag."

E. Populärkulturellt inslag

TV- och radioinslag med Emel Mathlouti – ”The World: Tunisian singer Emel Mathlouti”.

Sök på denna formulering eller välj länk:

<https://www.youtube.com/watch?v=McEol6LpVIE>

Afrikanska kulturer – i Afrika, i världen, i Sverige

Lär- och lektionsmaterial för gymnasieskolan

**Fall 4 – Tema: Konflikt / Naturresurser –
Demokratiska republiken Kongo**

**VÄRLDSKULTUR
MUSEERNA** **ETNOGRAFISKA**

Tema: Konflikt / Naturresurser – Demokratiska republiken Kongo

Instruktion: Arbeta i grupp. Dela upp uppgifterna och frågorna mellan er. Redovisa muntligt för resten av klassen under 5 till 10 minuter kring vad ni kommit fram till utifrån frågorna och uppgifterna nedan:

1. Basfakta om landet och folket

Använd valfri källa som internet eller forskningslitteratur på bibliotek för att få fram information om geografiskt läge, befolkning, huvudstad, politik/styre och språk.

2. Afrosvenskar som härstammar från fallets land/folk

Använd valfri källa för information om hur många svenskar som härstammar från fallets land/folk.

3. Vad berättar källorna om fallets tema?

A. Museiföremål som finns i utställningen Magasinet?

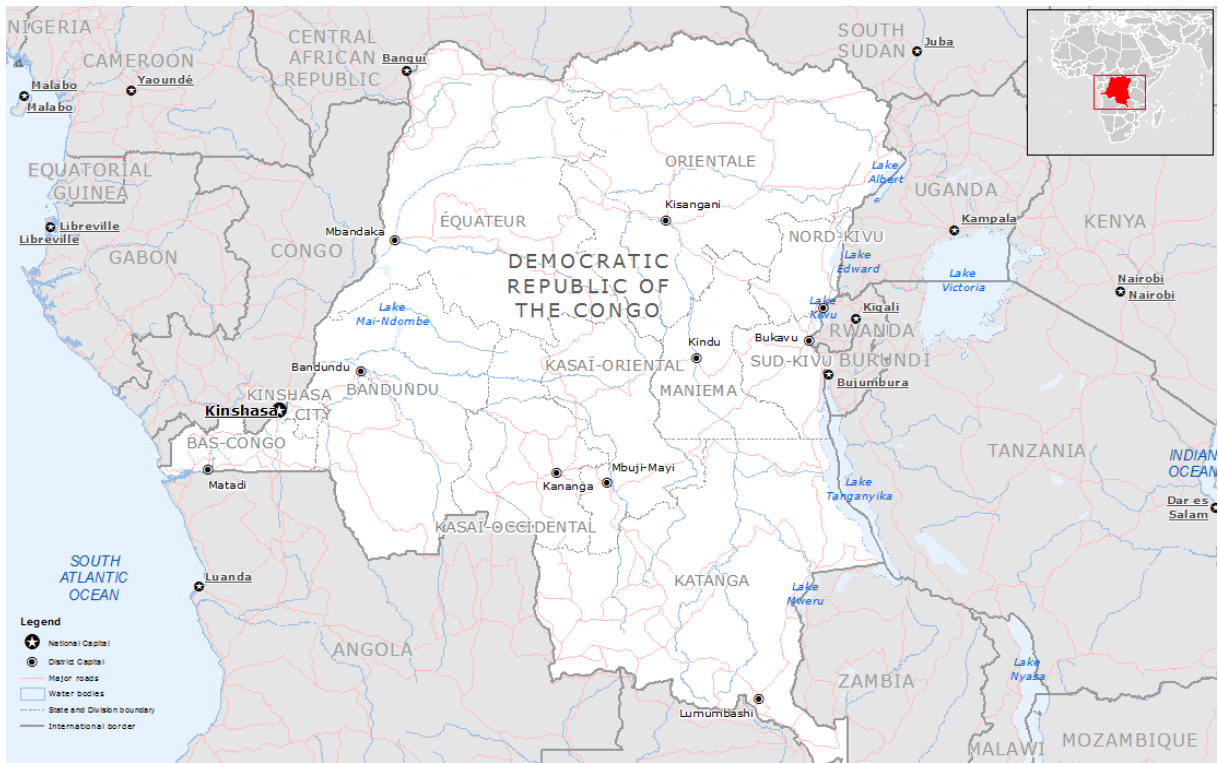
B. Övrigt föremål?

C. Bilder? Historisk bild från Världskulturmuseerna och nutida bild?

D. Texter? Vetenskaplig text från Världskulturmuseerna och nyhetsartikel?

E. Populärkulturellt inslag?

Tips! Använd dokumentets källor, kartor och bilder under er redovisning. Svara på frågor som: Vad visar föremålen, hur har de använts och av vem/vilka? Vad berättar och visar bilderna, texterna och de populärkulturella inslagen? Fokusera på vad som är aktuellt idag kring fallets tema och på vilket sätt detta är det. För vissa källor finns mer information än andra. Fundera och spekulera om informationen är knapphändig. Försök koppla samman källorna för att skapa en större förståelse. Vad har de med varandra att göra? Hur hör de ihop? Sammanfatta avslutningsvis vad ni kommit fram till och vad ni har lärt er!

A. Museiföremål som finns i utställningen Magasinet

Använd appen "Magasinet" som visar en digital version av utställningen Magasinet. Museiföremålet och tillhörande information hittas vid montervägg P.

<http://magasinet.etnografiskamuseet.se/>

B. Övrigt föremål

C. Bild – Historisk bild från Världskulturmuseerna

0964.5903

C. Bild – Nutida bild

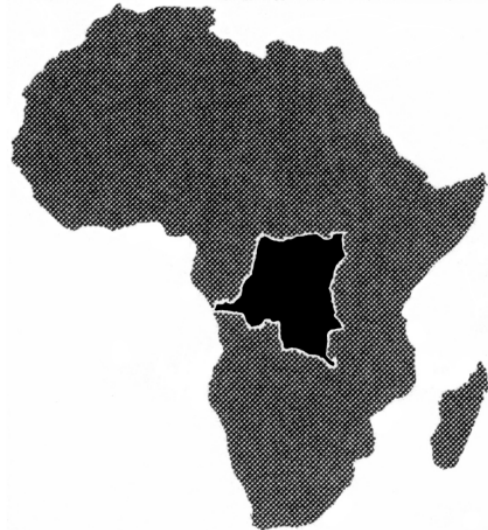
D. Text – Vetenskaplig text från Världskulturmuseerna

Utställningstext från Med världen i kappsäcken – Missionen till Kongo

Kongofristaten

Mellan 1885 och 1908 var den belgiska delen av Kongo ett lydrike direkt under den belgiske kungen Leopold II. Här pågick under dessa år ett av den moderna historiens värsta folkmord, en total exploatering av människor och naturresurser.

Från Europa sändes trupper, förvaltare och ingenjörer. Tillbaka till Europa skeppades gummi och elfenben. Erövringen av Kongo innebar att alla män var tvungna att stå till förfogande som bärare av byggnadsmaterial, förnödenheter och ammunition. Vidare tvingades de regelbundet leverera en uppsatt kvot rågummi och elfenben.

De som vägrade bestraffades, stympades eller dödades. Byar som uppfattades som upproriska anfölls. Samhällsordningen krossades.

När den belgiska staten tog över ansvaret förbättrades förhållandena, även om rutinmässig prygel av fångar och stränga straff fortfarande förekom. Olika lagar gällde i Belgien och Kongo. Men det ska också sägas att när Kongo blev självständigt 1960 hade landet den bäst utbyggda hälsovården i Afrika, den högsta andelen barn i skolor, och en välutvecklad industri.

D. Text - Nyhetsartikel. Amnesty Press

Obs! Fokusera på ”Politisk och humanitär kris i Kongo”!

Politisk och humanitär kris i Kongo

Med över 80 miljoner hektar jordbruksmark och ett överflöd av värdefulla och hett eftertraktade naturresurser borde Demokratiska republiken Kongo vara Afrikas mest välmående land. Så är inte fallet. Just nu pågår en av världens värsta humanitära katastrofer, där mer än 13 miljoner människor är i behov av hjälp. Samtidigt fortsätter den politiska krisen där president Joseph Kabila sitter kvar trots att val skulle ha hållits år 2016.

Beatrice Kindembe ledde samtalet. Foto: Petter Svensson

I ABF:s regi, med Beatrice Kindembe från Afrosvenskarnas riksförbund som samtalsledare, anordnades den 9 april ett seminarium i Stockholm för att diskutera krisen i Kongo.

Över 2 miljoner barn lider av akut undernäring i Kongo. 600 000 barn under fem år befaras dö under det första halvåret 2018. På ett år har antalet internflyktingar ökat från 2,3 miljoner till 4,5 miljoner, vilket är den största ökningen i världen. Dessutom har landet drabbats av det värsta utbrottet av kolera på 15 år där minst ett 100-tal människor har avlidit.

Vid en givarkonferens i Genève den 13 april samlades 528 miljoner dollar in för humanitära insatser i landet, vilket är ungefär en fjärdedel av den summa som FN anser är nödvändigt. Den kongolesiska regeringen medverkade dock inte vid konferensen och anklagar FN för att överdriva omfattningen av den rådande krisen. Samtidigt har relationen till den forne kolonialmakten Belgien brakat samman som en följd av Belgiens beslut att upphöra med allt direkt bistånd till regeringen.

– Man kan inte nog uppmärksamma den osedvanligt grymma koloniala historien. Detta förhållande måste man ha med sig för att förstå Kongos förhållande till Europa idag. Det har format landet tillsammans med efterföljande auktoritära regimer vilket har lett till en situation där människovärdet är oerhört devalverat.

I internationella sammanhang pratar man om två måttstockar gällande mänskliga rättigheter och människoliv – en för Kongo och en för resten av världen, säger Mårten Löfberg, specialist på mänskliga rättigheter och humanitära frågor, verksam vid Sveriges ambassad i landet.

Joseph Kabila har suttit som president sedan år 2001. *Foto: US Department of State/Wikimedia*

Mårten Löfberg menar att det idag finns multipla kriser som på olika plan förstärker och påverkar varandra. Den politiska krisen handlar i första hand om att det presidentval som skulle hållas i slutet av år 2016 ännu inte har ägt rum.

Den auktoritära presidenten Joseph Kabila, som suttit vid makten sedan år 2001 då fadern Laurent Kabila mördades, saknar alltså lagligt mandat. Enligt grundlagen kan han inte väljas till en tredje mandatperiod som president.

USA och EU har infört sanktioner mot landet som svar på Kabilas strävan att kringgå konstitutionen. Den kongolesiska regeringen har nu lovat att presidentvalet ska hållas den 23 december i år.

– Det internationella samfundet tror att val kan leda till ökad stabilitet oavsett frågetecken kring valets kvalité rent demokratiskt, därför satsar man mycket resurser på detta, säger Mårten Löfberg.

Den politiska krisen är kopplad till Kongos säkerhetskris. Sedan slutet av 1990-talet har det oavbrutet pågått strider med varierad intensitet där det andra Kongokriget mellan 1998-2003 kännetecknades av en

sällan skådad brutalitet. Trots långvarig närvaro av världens största fredsbevarande FN-styrka, MONUSCO, är situationen idag värre än på många år.

Mårten Löfberg. Foto: Petter Svensson

Alla parter, inklusive regeringsarmén, gör sig skyldiga till grova övergrepp mot civilbefolkningen; såsom mord, tortyr, och våldtäkter. Den svenska FN-medarbetaren Zaida Cátalan och hennes amerikanska kollega Michael Sharp mördades i mars 2017 i Kasai, och utomrättsliga, riktade avrättningar mot företrädare för civilsamhället har ökat. Protester mot regeringen slås ner med kraft och det är vanligt förekommande att människor skjuts ihjäl i samband med demonstrationer.

– Det finns minst 127 väpnade illegala grupper som strider mot varandra och framförallt mot landets armé, merparten av dessa grupperingar finns i östra Kongo. Man kan nu se en ökad politisering av den väpnade konflikten då alltfler grupper motiverar sin kamp i motståndet mot regeringen. De pågående krigen är huvudorsaken till den humanitära krisen, säger Mårten Löfberg.

Sverige är ett av de länder som ger störst humanitärt bistånd till Kongo och år 2018 uppgår stödet till 210 miljoner kronor. Det rör sig om direkt finansiellt stöd till 14 FN-organisationer och internationella organisationer i landet.

– Tidigare stödde vi rättssektorn men det avbröt vi för ett år sedan med tanke på de problem som är kopplade till att jobba med en auktoritär regering inom ett sådant område, konstaterar Mårten Löfberg.

Maria Bard är påverkansstrateg för Pingstmissionens utvecklingssamarbete, PMU, med fokus på Demokratiska republiken Kongo.

PMU har befunnit sig i landet i knappt 100 år och i statens frånvaro drivs både skolor och sjukhus, däribland det berömda Panzisjukhuset i östra Kongo där kvinnor som utsatts för sexuellt våld får hjälp.

PMU:s engagemang har utökats med tiden och man inriktar sig idag bland annat på frågan om mineralerna och dess förödande konsekvenser. Maria Bard berättar om mötet med de två kvinnorna Domitila och Marcelina, fattiga bönder bosatta i en by i de östra delarna av landet. Kvinnorna och deras familjer ingår i ett nutritionsprogram. På en bild av kvinnorna ser man det öppna gruvschaktet i bakgrunden.

– Det är en mörk paradox att familjerna svälter samtidigt som det bokstavligen talat finns en guldgruva under deras fötter, säger Maria Bard.

Maria Bard. Foto: Petter Svensson

Gruvbrytning har sedan länge varit hörnstenen i Kongos ekonomi men landets naturresurser är också dess förbannelse då strävan efter kontroll över desamma har varit en konflikt drivande faktor sedan kolonialtiden. Lokalbefolkningen utsätts ofta för övergrepp och får i mycket begränsad utsträckning del av de intäkter som gruvnäringen genererar.

Vinsterna försvinner istället utomlands, eller hamnar i fickorna på personer inom den kongolesiska eliten och korruptionen är svindlande.

Det har uppskattats att värdet av oexploaterade tillgångar i Kongo beträffande de fyra så kallade konfliktmineralerna; tenn, volfram, tantal och guld – som bland annat återfinns i mobiltelefoner och datorer – motsvarar EU:s och USA:s gemensamma BNP.

EU:s lagstiftning gällande import av konfliktmineraler börjar gälla år 2021. Lagen syftar till att förhindra att mineralerna kommer in i EU och ställer krav på att större importföretag kontrollerar sina leverantörsled. Kritiker menar dock att lagstiftningen är tandlös.

– Lagen omfattar enbart importörer av råmineraler och inte mineralrika produkter såsom datorer. Därmed omfattar lagen endast en mycket liten del av de mineraler som kommer in på EU:s marknad. Uppskattningsvis berörs endast 0,05 procent av de europeiska företag som deltar i handeln med konfliktmineraler, säger Maria Bard.

Monusco-soldater på patrull i Norra Kivu-provinsen i april 2018. Foto: MONUSCO/Force

Idag är det framför allt kobolt som är på allas läppar. 60 procent av all världens koboltresurser - som bland annat används i mobiltelefoner, datorer och i elbilsbatterier återfinns i Kongo. Bara under år 2017 fyrdubblades råvarupriserna som följd av västvärldens strävan att få en grönare trafik - men vägen dit kantas av eländiga arbetsvillkor och människor som tvingas sätta livet till i trånga, osäkra tunnlar i jakten på "den nya oljan". En rapport från Amnesty International i januari 2016 vittnar om ett omfattande barnarbete.

– Det krävs pengar för att stödja den legala utvinningen. Man försöker titta på hur man kan styrka de institutioner som finns på plats. Myndigheterna idag saknar finansiering för att kunna certifiera gruvor, och den ekonomiska och politiska maken är tätt sammanlänkad, konstaterar Maria Bard.

Bitota Sparf är agronom, specialist på jordbruk och landsbygdsutveckling, och har tidigare varit verksam vid premiärministerns kansli i Kongos huvudstad Kinshasa. Mer än hälften av befolkningen är sysselsatt inom jordbruket. Men minskad produktivitet och de pågående konflikterna har tvingat många att lämna sina hem. Utsäde och gödningsmedel når ofta inte fram till odlarna, och på vissa håll i landet har matbristen ytterligare förvärrats av att konflikter hindrat människor från att så inför odlingsäsongen.

– Jordbrukspotentialen är fantastisk. Det finns 80 miljoner hektar av möjlig jordbruksmark som med intensivt, välutvecklat jordbruk skulle kunna mätta nästan 2 miljarder människor. Men det saknas idag balans mellan konsumtion och produktion. 80 procent av det som konsumeras produceras utanför Afrika. Produktionen har minskat över tid sedan 1960-talet. Detta har gjort att Kongo är djupt importberoende av livsmedel, vilket har gjort att det blivit väldigt dyrt med många basvaror jämfört med andra afrikanska länder som Ghana och Elfenbenskusten, säger Bitota Sparf.

Bitota Sparf. Foto: Petter Svensson

– De metoder som används inom jordbruket är föråldrade för att få till stånd en säker livsmedelsförsörjning. Man måste utveckla jordbruket för att få mer avkastning och på så sätt skapa arbetstillfällen till landets mycket unga befolkning. Ett stort problem är att det saknas samarbete mellan universiteten och jordbrukssektorn. Utbildningarna som finns är för få eller så lär man inte ut det som behövs. Man måste ändra produktionssystem, och det krävs en jordbruksreform för detta, säger hon.

Det är en otvetydigt dyster bild som målas upp av tillståndet i Kongo. Den svåröverträffade potentialen är en föga tröst, utan framstår snarare som ett hån, för de miljontals människor som plågas av svält och tvingas fly från sina hem. Men en strimma av hopp kan möjligen anas i horisonten.

– Förändringar måste komma inifrån. Historien visar att förändring pådyvlad uppifrån inte fungerar. Ett problem är att man aldrig upplevt verklig demokrati i Kongo, det saknas referenspunkter. Det finns dock ett växande engagemang inom vissa samhällsgrupper; det rör sig om studenter, lärare, universitetsfolk, journalister och kyrkliga företrädare. Inte minst den katolska kyrkan har intagit en progressiv roll och leder den folkliga mobiliseringen för ökad demokrati.

Det finns även populära ungdomsbetonade organisationer som driver förändringskrav på olika sätt, även om dessa har slagits ner oerhört brutalt, säger Mårten Löfberg.

Petter Svensson

petter.svenne@gmail.com

Bakgrund/ Konflikten i Kongo

Afrika delas upp i Berlin. Foto: Gartenlaube 1884/Deutsche-schutzgebiete.de/Wikimedia

Bakgrunden till dagens konflikter kan sökas tillbaka till 1800-talet. När dåtidens europeiska stormakter samlades till konferens i Berlin 1884-1885 delades Afrika upp, ibland med karta och linjal. Den belgiske kungen Leopold II:s krav på Kongobäckenet erkändes och 1885 utropades fristaten Kongo ledd av kungen själv. Hans personliga fristat expanderade och lade under sig delar som idag utgör Demokratiska republiken Kongo. Massmord och fruktansvärda övergrepp på befolkningen skapade en världsomfattande proteströrelse mot Leopolds vanstyre.

År 1998 kom den amerikanske författaren Adam Hochschild med "Kung Leopolds vålnad" som blev en internationell bestseller.

Idag betraktas kung Leopolds Kongo som platsen för ett folkmord vid förra sekelskiftet och det beräknas att miljoner kongoleser dukade under när de skulle förse den belgiska kolonialmakten med Kongos naturrikedomar.

Harold MacMillan höll tal i Kapstaden om "förändringens vind" i Afrika. Foto: Vivienne (Florence Mellish Entwistle) /Wikimedia

År 1908 övertog den belgiska staten Kongo och efter Tysklands nederlag i första världskriget delade segrarmakterna upp de tyska kolonierna i världen. Belgien tilldelades då också Rwanda och Burundi. Belgiens kolonialpolitik innehöll inga planer på självständighet och så sent som 1955 var den officiella politiken att Kongo under en 30-årsperiod skulle få ökat självstyre. Politiken inriktades på att utvinna naturresurserna och belgiska plantageägare och gruvbolag hade ljusa tider.

I slutet av 1950-talet växte kraven runt om i Afrika på självständighet och de flesta kolonialmakter började inse att tiderna hade förändrats. Den 3 februari 1960 höll den brittiske premiärministern Harold MacMillan sitt klassiska tal om "Wind of change" vid ett besök i Kapstaden i Sydafrika.

Föregående år hade Belgien till sist insett att även Kongo måste förberedas för självständighet. Val hölls där Patrice Lumumbas MNC blev en stark kraft. Den 30 juni 1960 skulle den nya staten utropas med Lumumba som regeringschef och rivalen Joseph Kasavubu som president.

Självständighetsceremonin i Léopoldville (nuvarande Kinshasa) blev fylld av verbal dramatik. Den belgiske kungen Baudouin höll ett tal där han beskrev slutet på kolonialväldet som en kulmen på en belgisk "civiliserande mission" som hade inletts av den geniale Leopold II i fristaten Kongo. Det självständiga Kongos förste premiärminister, Patrice Lumumba, svarade med ett oplanerat tal som var en skarp vidräkning med belgisk kolonialism och kongolesernas lidande under det belgiska styret. Hela ceremonin sändes direkt i radio i både Kongo och Belgien.

Belgien lämnar Kongo. Här är med självständighetsceremonin i Léopoldville 30 juni 1960. Foto: Congopresse photo (1960): Léopoldville. Wikimedia

Det dröjde bara några dagar innan Kongokrisen var ett faktum. Delar av armén gjorde myteri, våldsamheter bröt ut på flera håll och belgare började fly. Den belgiska kolonialismen ersattes av nykolonialism när provinsen Katanga, under ledning av Moïse Tshombe, bröts loss för att skydda de belgiska kopparbolagen.

Kongo vädjade till FN om stöd och säkerhetsrådet beslöt att skicka soldater. Det blev upptakten till ett FN-engagemang som pågick till 1964. Svenska soldater skickades ut i strid och svenska stridsflygplan, ”Flygande tunnan”, anföll i Katanga.

FN:s generalsekreterare, svensken Dag Hammarskjöld, försökte balansera mellan stormakternas intressen. Han dog den 18 september 1961 under inflygning till Ndola i Nordrhodesia (nuvarande Zambia) inför ett hemligt möte med Tshombe. Omständigheterna kring flygkraschen har aldrig klarlagts och nu, 56 år senare, pågår en ny utredning i FN där uppgifterna om att planet sköts ned utreds.

Patrice Lumumba grips i december 1960. Foto: Universal Studios/Wikimedia

De politiska motsättningarna bland de kongolesiska politikerna ledde till att Lumumba sparkades som premiärminister och i december 1960 greps han och överlämnades till Katanga. Den 17 januari 1961 mördades han av gendarmar från Katanga och belgiska officerare. Graden av inblandning från USA och Belgien i mordet är fortfarande föremål för forskning och debatt.

År 1964 gav Tshombe upp och Katanga blev åter en del av Kongo. Som motprestation utnämnde president Kasavubu Tshombe till premiärminister. Ett år senare tog Joseph Mobutu makten i en kupp och styrde sedan fram till 1997. Tshombe flydde till Francos Spanien men hamnade i husarrest i Algeriet 1967, där han avled 1969, sedan hans flygplan hade kapats.

Joseph Mobutu besöker USA:s president Richard Nixon 1973. Foto: Kightlinger, Jack E/ National Archives and Records Administration/Wikimedia

Under Mobutus 32-åriga styre blev presidenten en av världens rikaste män genom den kleptokrati som kännetecknade hans styre. Befolkningen fick se sin levnadsstandard sjunka till under nivån om råde 1960. Landet döptes om till Zaire och var nära allierat med USA, Kina, Rumänien under Nicolae Ceaușescu, Frankrike och Nordkorea.

År 1994 skulle folkmordet i Rwanda snart påverka utvecklingen i Zaire (Kongo). Efter cirka 100 dagar hade upp till 900 000 tutsier och moderata hutuer mördats av de hutu-extremister som hade kontrollen i Rwanda. När den tutsi-dominerade upprorsrörelsen RPF, som år 1990 hade gått in i landet från Uganda, sommaren 1994 lyckades vinna inbördeskriget flydde de ansvariga för folkmordet över gränsen till Zaire. De följdes av flera miljoner civila som bodde i gigantiska läger vid gränsen till Rwanda. Hutu-extremisterna fortsatte göra räder in i Rwanda och RPF under ledning av Paul Kagame (numera Rwandas president) beslöt sig för att göra sig av med problemet.

Tillsammans med Ugandas president Yoweri Museveni beslöt Kagame att ta kontroll över Zaire. För detta behövdes en kongolesisk galjonsfigur. Valet blev Laurent Kabila. Han hade tillhört Patrice Lumumbas politiska ungdomsgren i början av 1960-talet och ledde sedan ett litet marxistiskt parti som 1965 fortsatte kampen nära gränsen till Tanzania. Den kubanske revolutionären Che Guevara anslöt sig 1965 men blev föga imponerad av Kabila och lämnade besviken Kongo. Laurent Kabila var sedan ett bortglömt namn under flera årtionden.

I oktober 1996 klev han dock fram som ledare för ADFL, Alliansen av demokratiska styrkor för befrielse av Kongo-Zaire. Med hjälp av Rwandas och Ugandas arméer hade ADFL snart erövat mark. Hutu-flyktingarna från Rwanda jagades skoningslöst av RPF och tiotusentals mördades medan andra hutuer valde att återvända till Rwanda.

Laurent Kabila tågade in i Kinshasa den 20 maj 1997 och Mobutus styre var över. Landet döptes om till Demokratiska republiken Kongo.

Delat land. Kongo 2001 då rebellgrupper och utländska arméer delade landet. Foto: Don-kun, Uwe Dederig/ Wikimedia

Sommaren 1998 kom nästa fas i det kongolesiska dramat. Kabila beordrade Rwandas och Ugandas arméer att lämna landet. Rwanda misslyckades att ta kontroll över Kinshasa och Kabila begärde militärt stöd från Namibia, Zimbabwe och Angola. De kommande åren skulle nio afrikanska länder vara involverade i det som brukar kallas "Afrikas världskrig". Ett 20-tal rebellgrupper, många av dem skapade av Rwanda och Uganda för att ge legitimitet åt inblandningen, var aktiva och när Rwanda och Uganda blev oense utkämpade deras arméer reguljära slag inne i Kongo. En viktig drivkraft i kriget var kontrollen över Kongos rika naturtillgångar.

År 2002 slöts ett fredsavtal där maktindelning och val var viktiga delar liksom att alla utländska styrkor skulle lämna Kongo. Då hade Laurent Kabila i januari 2001 mördats av sin livvakt. Sonen Joseph Kabila tog över makten.

Freden har dock inte kommit till Kongo. I de östra delarna har otaliga rebellgrupper, däribland FDLR, arvtagarerna till hutu-extremisterna 1994, fortsatt sin verksamhet. Massakrer fortsätter att drabba bybor trots att världens största FN-styrka, Monusco, finns på plats med cirka 22 000 soldater civila och poliser. Läget är fortsatt instabilt och den 28 september skickade FN-förstärkningar till Uvira efter rapporter om nya strider.

I slutet av 2012 lyckades rebellgruppen M23 överraskande inta miljonstaden Goma i östra Kongo. Här är M23-soldater när de lämnar staden. Foto: Gabe Joselow/ Wikimedia

Norska flyktingrådet rapporterade den 24 maj 2017 att 920 000 människor under 2016 tvingades på flykt i Kongo, vilket var det högsta antalet flyktingar i något land under förra året.

I Kasai har läget förvärrats och konflikten där har fått ökad uppmärksamhet i Sverige efter att den svenska FN-utredaren Zaida Catalán mördades den 12 mars i år tillsammans med sin kollega Michael Sharp. Utredningen har omgärdats med många frågetecken. FN har hittat åtskilliga massgravar i Kasai.

I Kongo är det också inrikespolitisk kris sedan det presidentval som skulle ha hållits 2016 har skjutits upp. Många bedömare misstänker att Joseph Kabila tänker fortsätta som president.

9 oktober 2017. ADF, en rebellgrupp med rötter i Uganda, har gått till attack och dödat 20 civila och två FN-soldater i Mamundioma i Kongo. Foto: MONUSCO/Force

Konflikten i Kongo sedan 1996 brukar benämnas som den blodigaste i världen sedan andra världskriget. Siffrorna över antalet döda, som brukar variera mellan tre och fem miljoner, är dock omdiskuterade och osäkra. De flesta offren har inte dödats i krigshandlingar eller militära övergrepp utan har dött av svält eller sjukdomar där väpnade konflikter räknas som grundorsak till dödsfallen. Massakrer och sexuella övergrepp som har använts som vapen i krigföringen har ibland lett till stor internationell uppmärksamhet men ingenting tyder på att en bestående fred och säkerhet inom är nära en nära framtid.

Ulf B Andersson (24 oktober 2017)

E. Populärkulturellt inslag

baloji independence cha cha

Baloji - "Le Jour d'Après / Siku Ya Baadaye" (Indépendance Cha-Cha) (Eng Subtitles)

281 189 visningar • 17 nov. 2011

👍 2 245 🗨️ OGILLA ➦ DELA ≡ SPARA ...

"Le Jour d'Après / Siku Ya Baadaye" (Indépendance Cha-Cha) av belgisk-kongolesiske artisten Baloji, musikvideo (2010)

Sök på denna formulering eller välj länk:

[Baloji - "Le Jour d'Après / Siku Ya Baadaye" \(Indépendance Cha-Cha\) \(Eng Subtitles\) - YouTube](#)

Afrikanska kulturer – i Afrika, i världen, i Sverige

Lär- och lektionsunderlag för gymnasieskolan

Fall 5 – Tema: Ekonomi / Handel / Identitet – Ghana (Ashanti)

**VÄRLSKULTUR
MUSEERNA** **ETNOGRAFISKA**

Tema: Ekonomi / Handel / Identitet – Ghana (Ashanti)

Instruktion: Arbeta i grupp. Dela upp uppgifterna och frågorna mellan er. Redovisa muntligt för resten av klassen under 5 till 10 minuter kring vad ni kommit fram till utifrån frågorna och uppgifterna nedan:

1. Basfakta om landet och folket

Använd valfri källa som internet eller forskningslitteratur på bibliotek för att få fram information om geografiskt läge, befolkning, huvudstad, politik/styre och språk.

2. Afrosvenskar som härstammar från fallets land/folk

Använd valfri källa för information om hur många svenskar som härstammar från fallets land/folk.

3. Vad berättar källorna om fallets tema?

A. Museiföremål som finns i utställningen Magasinet?

B. Övrigt föremål?

C. Bilder? Historisk bild från Världskulturmuseerna och nutida bild?

D. Texter? Vetenskaplig text från Världskulturmuseerna och nyhetsartikel?

E. Populärkulturellt inslag?

Tips! Använd dokumentets källor, kartor och bilder under er redovisning. Svara på frågor som: Vad visar föremålen, hur har de använts och av vem/vilka? Vad berättar och visar bilderna, texterna och de populärkulturella inslagen? Fokusera på vad som är aktuellt idag kring fallets tema och på vilket sätt detta är det. För vissa källor finns mer information än andra. Fundera och spekulera om informationen är knapphändig. Försök koppla samman källorna för att skapa en större förståelse. Vad har de med varandra att göra? Hur hör de ihop? Sammanfatta avslutningsvis vad ni kommit fram till och vad ni har lärt er!

A. Museiföremål som finns i utställningen Magasinet

(Obs! Föremålen är endast ett par centimeter stora)

Använd appen "Magasinet" som visar en digital version av utställningen Magasinet. Museiföremål och tillhörande information hittas vid montervägg E.

<http://magasinet.etnografiskamuseet.se/>

Välj ett antal valfria föremål likt ovan att beskriva.

B. Övrigt föremål

C. Bild – Historisk bild från Världskulturmuseerna

0221.f.0022

0221.f.0021

C. Bild – Nutida bild

D. Text - Vetenskaplig text från Världskulturmuseerna

Uppdaterat utdrag ur text utställningsprojektet Kreol – Etnografiska museet:

Utställningen visar föremål från kreolska kulturer i Karibien och norra Sydamerika.

Cape Coast Castle och koloniseringen av Ghana

Mot slutet av 1400-talet började europeiska länder intressera sig för handel längs Guldkusten, dagens Ghana. Till en början låg intresset främst i att köpa guld, men kring sekelskiftet 1600 blev människohandeln den mest vinstdrivande. Det berodde på den stigande efterfrågan på förslavad arbetskraft till plantagen i Karibien. Försök gjordes att etablera plantage i Västafrika, men de blev kostsamma och saknade stöd av de lokala regimerna.¹ Det första europeiska handelsfortet på Guldkusten byggdes av portugiser i Elmina 1482.² Fram till 1786 byggdes runt 80 handelsposter av de europeiska nationerna Portugal, Spanien, Danmark, Sverige, Holland, Tyskland och Storbritannien. Beroende på konflikter mellan nationer i Europa, kungadömen i Afrika emellan och mellan europeiska handelskompanier och afrikanska riken erövrades handelsposter och bytte ägare ofta.³

¹ Christopher R. DeCorse, *The Danes on the Gold Coast: culture change and the European presence*, The African Archaeological Review, Vol. 11, Springer, 1993.

² Viveca Motsieola, *Vi tronar på minnen från fornstora dar - ättlingar, fort och svensk kulturarvspolitik i Ghana*.

³ Christopher R. DeCorse, *The Danes on the Gold Coast: culture change and the European presence*, The African Archaeological Review, Vol. 11, Springer, 1993.

De utländska handelsforten spelade signifikant roll i utvecklingen av slavhandeln och därför även i Amerikas historia.⁴

1646 tog Louis de Geer initiativ till en svensk slavhandelsexpedition till Afrika.⁵ Kapten Arendt Gabbesson med en besättning på 30 man seglade till Nigeria med koppar, järn, glaspärlor, korall och speglar i lasten. Väl framme byttes varorna mot elfenben, bomull, tyger och cirka 260 förslavade människor. Resan gick vidare till Barbados. Bara 150 av de förslavade afrikanerna överlevde resan och i Barbados såldes de till engelska plantageägare.⁶ Människor och varor byttes mot sockerrör och andra varor som skeppades till Europa och troligtvis såldes de i Amsterdam. Vinsten var god och efter den lyckade expeditionen bildade Louis de Geer tillsammans med andra adelsmän Svenska Afrikakompaniet 1649. Kompaniet fick kungligt privilegium, ett tillstånd och monopol av drottning Kristina att driva svensk Afrikahandel.⁷

Svenska Afrikakompaniet förhandlade med Akankungen Bredeva av Fetu/Futu i nuvarande Ghana. 1650 kunde Hendrik Carloff, som representerade Svenska Afrikakompaniet, grunda Fort Carolusborg i Oguaa, eller som området kallades av européer, Cabo Corso. Oguaa var en viktig handelsstad i kungariket Fetu/Futu.⁸ Till uppbyggnaden av fortet transporterades sten och andra byggnadsmaterial från Sverige.⁹ Carolusborg döptes efter den svenske kungen Karl X Gustav.¹⁰ Fortet blev det näst största på den afrikanska kusten. Carloff blev guvernör över den nya svenska handelskolonin som befolkades av handelsmän, soldater och slavar. Kolonins kroppsarbete utfördes av cirka 200 slavar som arbetade som soldater, byggnadsarbetare och bärare.¹¹ Handeln var inriktad på timmer, guld och förslavade människor.¹² 1652 slöt Carloff avtal med kungen av Accra och började byggandet av Fort Christiansborg. Han anlade även svenska handelsstationer i Butre, Annamabu, Osu, Takoradi, Junoree och Cape Apollonia.¹³ Carloff befordrades till general och 1654 blev han adlad under namnet Carloff.¹⁴

Efter en tid anklagades Carloff för att bedriva för mycket egen handel som konkurrerade med Svenska Afrikakompaniets handel och 1656 reste han till Danmark och lämnade Carolusborg då den nye guvernören Johan Filip von Krusenstierna tog plats.¹⁵ Under dansk-svenska kriget 1657 vände sig Carloff mot Sverige och seglade tillbaka till Guldkusten under dansk flagg. Med stöd från både Holland och Fetu/Futu erövrade han de svenska handelsstationerna han själv hade anlagt. Carloff kapade det svenska skeppet *Stockholms slott* och von Krusenstjerna arresterades. Som tack till Holland lämnade han handelsstationen i Jumoree till dem och gjorde resten av handelsstationerna till en del av Danska guldkusten.¹⁶

⁴ whc.unesco.org/en/list/34

⁵ Delegationen för mänskliga rättigheter, *Slaveri då och nu – rätten till frihet*, s.3.

⁶ Herman Lindqvist, *Våra kolonier – de vi hade och de som aldrig blev av*, Bonniers förlag, 2016, s.93.

⁷ Delegationen för mänskliga rättigheter, *Slaveri då och nu – rätten till frihet*, s.3.

⁸ Herman Lindqvist, *Våra kolonier – de vi hade och de som aldrig blev av*, Bonniers förlag, 2016, s.100.

⁹ Delegationen för mänskliga rättigheter, *Slaveri då och nu – rätten till frihet*, s.3.

¹⁰ sv.wikipedia.org/wiki/Cabo_Corso

¹¹ Herman Lindqvist, *Våra kolonier – de vi hade och de som aldrig blev av*, Bonniers förlag, 2016, s.102.

¹² sv.wikipedia.org/wiki/Cabo_Corso

¹³ Christopher R. DeCorse, *The Danes on the Gold Coast: culture change and the European presence*, The African Archaeological Review, Vol. 11, Springer, 1993.

¹⁴ sv.wikipedia.org/wiki/Henrik_Carloff

¹⁵ Ibid.

¹⁶ Christopher R. DeCorse, *The Danes on the Gold Coast: culture change and the European presence*, The African Archaeological Review, Vol. 11, Springer, 1993.

Carloff plundrade handelsstationerna. I Carolusborgs magasin ska varorna ha haft ett värde på över 600 000 gulden. Carloff stal även cirka 185 kg guld och 5 ton elfenben samt koppar, linne, korallsmycken, speglar, djurhudar, palmolja, möbler, 75 musköter och ett stort antal kanoner från handelsstationerna och reste tillbaka till Danmark.¹⁷ Han lämnade Carolusborg att förvaltas av Samuel Schmidt. När den svenska regeringen gjorde anspråk på Svenska Afrikakompaniets fartyg och tillgångar försvann Carloff med skatten. Svenska regeringen krävde Danmark på kompensation, men Danmark vägrade. Konflikten blev en viktig formell orsak till ett nytt krig mellan Sverige och Danmark. I freden 1660 beslöts det att Danmark skulle ge tillbaka kolonin. Det visade sig dock att Carolusborg hade sålts redan 1659 av Schmidt till Holland.¹⁸

Alla danska besittningar tillhörde nu Holländska Västindiska Kompaniet. Akankungen gick däremot inte med på detta och ockuperade Carolusborg under ett år och sålde sedan fortet 1660 till en representant för svenska Afrikakompaniet. 1663 avled Akankungen och Carolusborg återerövrades av Holland. Svenska Afrikakompaniet gick i konkurs. Svenska regeringen krävde att få ersättning av Holland. De betalade 140 000 riksdaler mot att Sverige aldrig mer skulle blanda sig i Afrikahandeln.¹⁹

Svenska Afrikakompaniet ska ha utfört från Afrika cirka 600 kg guld, 10 ton elfenben, socker till ett värde av cirka 900 000 holländska gulden, och runt 1000 förslavade afrikaner. Louis De Geer var när han avled 1652 Sveriges rikaste man.²⁰

Några år senare övertogs Carolusborg av Storbritannien, som döpte om fortet till Cape Coast Castle. Cape Coast Castle blev engelsmännens huvudfort i Afrika och blev en av de största utskepningshamnarna för slavar jämte Elmina och Gorée.²¹ Flera Akanstater krigade mot den brittiska kolonialmakten under lång period. Ashantikungadömet förlorade till slut Yaa Asantewaa War, eller the War of the Golden Stool, i början av 1900-talet.

Som första afrikanska land söder om Sahara blev Ghana självständigt från Storbritannien 6 mars 1957.²² Ledare för självständigheten var Kwame Nkrumah som också blev landets president. En stark antikolonial våg spreds i och med detta över världen och afrikansk stolthet och black power proklamerades.

Sedan 1969 har fortet skyddats som nationella monument och förvaltas av The Ghana Museums and Monuments Board. 1979 blev fortet antagna på Unescos världsarvslista. Unesco beskriver de fort och de ruiner av fort och handelsplatser som finns kvar idag som ett unikt kollektivt historiskt monument. Inte enbart över de brott mot mänskligheten som slavhandeln inneburit utan det representerar även nästan 400 år av pre-kolonial afro-europeisk handel baserad på jämlikhet (i jämförelse med den ojämlika handeln under kolonialismen) och kan ses som början av den afrikanska diasporan.²³

2006 bad Ghana slavättlingar om ursäkt för rollen några av Ghanas folk spelat i slavhandeln.²⁴ 2017 bad Danmark Ghana om ursäkt för sin roll i slavhandeln.²⁵

¹⁷ Herman Lindqvist, *Våra kolonier – de vi hade och de som aldrig blev av*, Bonniers förlag, 2016, s.110.

¹⁸ Runeberg.org/nfba/0169.html

¹⁹ Herman Lindqvist, *Våra kolonier – de vi hade och de som aldrig blev av*, Bonniers förlag, 2016, s.113.

²⁰ Ibid, s.113-114.

²¹ Delegationen för mänskliga rättigheter, *Slaveri då och nu – rätten till frihet*, s.3.

²² en.wikipedia.org/wiki/Ghana

²³ whc.unesco.org/en/list/34

²⁴ modernghana.com/news/102821/ghana-apologizes-for-its-role-in-slave-trade-countrys-50th.html

²⁵ citifmonline.com/2017/11/24/denmark-apologizes-to-ghana-for-role-in-slave-trade/

D. Text – Nyhetsartikel

Ghanas kampanj "Year of Return" ökar drastiskt landets destinationsprofil

[Det här är Afrika | Åsikt, Livsstil, Konst, Musik #TIA \(thisisafrica.me\)](#)

Den 13 januari 2020

Ghanas jubileumskampanj "Återvändandeåret" som riktade sig till afroamerikaner och diasporan som ville spåra deras förfäder och vallfärda till sina ursprungsländer har medfört en markant ökning av landets säljbarhet.

Av: [Kylie Kiunguyu](#)

Ghana utsåg 2019 till året för återvändande för att fira 400 år sedan de första förslavade afrikanerna anlände till Jamestown, Virginia i USA. Landet använder kampanjen för att marknadsföra sig som ett turistmål med transatlantisk handel.

Sedan kampanjen startade har mängder av afroamerikaner i diasporan gjort andliga pilgrimsfärder till Ghana för att spåra deras förfäder och markera denna morbida milstolpe i svart historia. Dessutom är Ghana det enda land som lagligt har erbjudit sig att återbosätta människor av afrikansk härkomst i Afrika.

Det årlånga evenemanget utformades för att uppmuntra återvändande diaspora genom att avstå från vissa visumkrav och ge personer av afrikanskt ursprung rätt att ansöka om obestämd vistelse. 1700 har marknadsföringsaktiviteterna adjungerat traditionella myndigheter samt lokala och internationella kändisar som en del av kampanjen.

Turistsektorn bidrog med 5,5 % till BNP 2018 och kom på fjärde plats efter guld, kakao och olja när det gäller valutagenerering för landet. Även om olika myndigheter och anhängare av kampanjen har offentliggjort personer som "200 000" extra internationella ankomster; "1,5 miljoner" totalt antal besökare för 2019; och "\$1.9 miljard" i intäkter, dessa siffror är inte faktiska och kampanjerna faktiska påverkan är ännu inte fastställt.

Läs: Ghanas återvändandeår 2019: resenär, turist eller pilgrim?

Tjänstemännen är dock fortfarande envisa om de positiva effekter som har inverkan på ekonomin. Förra året sa Ghanas turistminister Barbara Oteng-Gyasi under invigningen av ett turistcenter i Anomabo, en stad i den centrala regionen att "Det har varit ett enormt samhällsengagemang som har stimulerat den lokala ekonomin, inklusive hotellägare, turnéverksamhet och andra relaterade företag."

Ministern tillade att "Återvändandeåret" hade "cementerat Ghanas panafrikanska arv och hade satt en global strålkastare på landet och hjälpt till att positionera det som ett historiskt, kulturellt och pulserande nav och hade också förändrat berättelsen om vad som rapporterades om Ghana och resten av Afrika i allmänhet."

Trots de positiva resultaten av kampanjen är ekonomerna försiktiga med hur detta kommer att påverka lokala små och medelstora företag. Enligt *The Conversation* kan diasporanfolk som investerar i den lokala turistindustrin tränga ut mindre företag eller den ökade turismen kan utlösa inflation i den lokala ekonomin. Det är därför viktigt att inhemska företag får stöd och att utländska företags inträde och verksamhet i Ghana kontrolleras.

E. Populärkulturellt inslag

“Black Panther”, film (2018), trailer.

☰ YouTube^{SE} <https://www.youtube.com/watch?v=xjDjIWPwcPU>

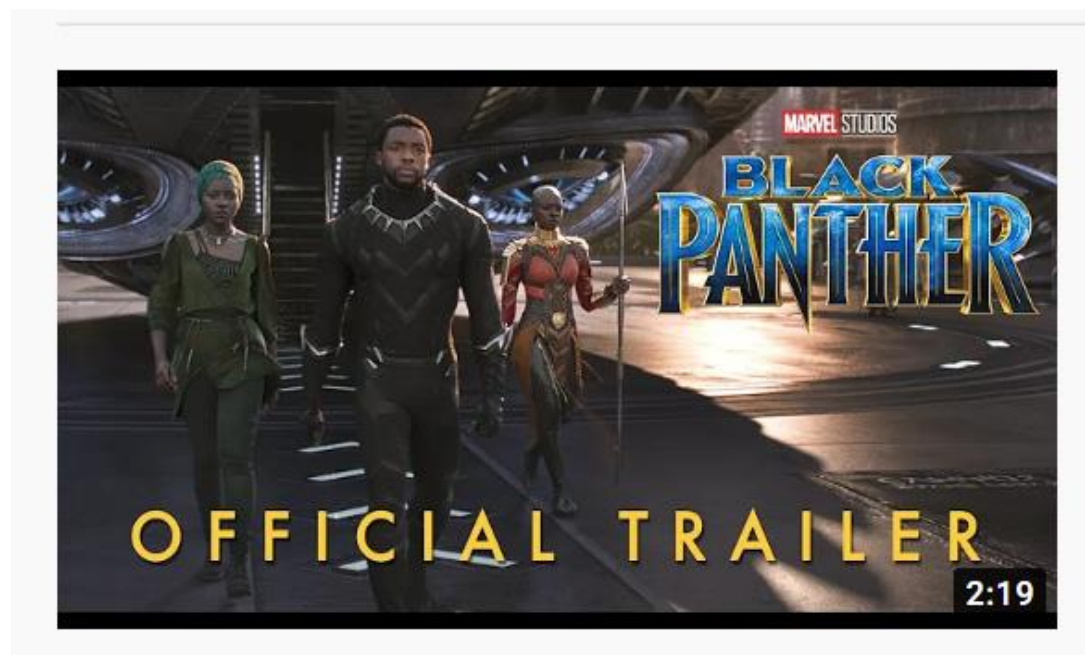
Spela upp (k)

#BlackPanther
Marvel Studios' Black Panther - Official Trailer

50 510 948 visningar • 16 okt. 2017 👍 526 963 🗨️ OGILLA ➦ DELA ⚙️ SPARA ...

Sök på Youtube efter denna formulering eller välj länk:

<https://www.youtube.com/watch?v=xjDjIWPwcPU>

Anknuten artikel från Insider:

Denna enkla detalj i Shuris "Black Panther"- kostym var ett dolt meddelande till publiken

Letitia Wright spelar Shuri i "Black Panther" och Marvel Cinematic Universe.

- **Shuri är prinsessan av Wakanda och ett viktigt supergeni i Marvel Cinematic Universe.**
- **I en ny video med Vanity Fair avslöjade "Black Panther"-kostymdesignern Ruth Carter hur Shuris första kostym indikerade hennes betydelse.**
- **Shuris skjorta hade Adinkra-symbolen för "syfte" på sig.**
- **Hennes kungliga status har redan lånats ut till Shuris plats i berättelsen, men som "Black Panther" avslöjade är hon också den smartaste karaktären i MCU och avgörande för de framtida filmerna.**

Nya avslöjanden om "Black Panther" har fortsatt att dyka upp när filmen fortsätter att slå rekord (och stiga på listan över de mest inkomstbringande filmerna genom tiderna). Nu har kostymdesignern Ruth Carter avslöjat fascinerande designhemligheter bakom kläderna som ses i "Black Panther", inklusive avslöjandet att Shuris första kostym hade en symbol för "syfte" på den.

I en ny del av Vanity Fairs "Notes on a Scene" förklarade Carter de olika designelementen i Shuris kostymer. Dräkten shuri bär har en Adinkra-symbol (kulturella visuella symboler från Asante / Ghana-regionen i Afrika) på den. "Denna Adinkra-symbol betyder 'syfte'," sa Carter. "Och hon har verkligen ett syfte i Wakanda."

Letitia Wright spelar Shuri.

Den exakta symbolen verkar vara "Wawa"-motivet. Enligt flera onlineresurser betyder det "bokstavligen 'fröet av wawa-trädet', vilket är en symbol för hårdhet, seghet och uthållighet."

Vi visste att Shuri var en viktig karaktär helt enkelt från hennes status som prinsessa av Wakanda. Men under "Black Panther" (efter hennes första introduktion med skjortan Carter diskuterade), visas vi hur viktig hon är för landets tekniska framsteg. Varje vapen och innovation som ses i Wakanda är resultatet av Shuris personliga laboratorium.

Hon är smartare och mer vetenskapligt kreativ än Tony Stark och Bruce Banner – två karaktärer som tidigare hyllats som tech-titaner i Marvel Cinematic-universumet.

När vi ser henne igen i Marvels "Avengers: Infinity War" vet vi att hennes syfte i det filmiska universumet är mycket större än de första trailers för "Black Panther" släppte på.

Som Carters detaljerade kostymdesign undermedvetet berättade för oss, Shuri är en karaktär du bör förvänta dig betydande utvecklingar inifrån detta filmuniversum.

"Black Panther" finns på DVD och Blu-ray nu. För mer information som du kanske har missat i filmen, läs INSIDER: s fullständiga samling av mindre stunder och referenser.

Afrikanska kulturer – i Afrika, i världen, i Sverige

Lär- och lektionsmaterial för gymnasieskolan

Fall 6 – Tema: Ursprungsfolk (Urfolk) – Botswana och Sanfolk

**VÄRLDSKULTUR
MUSEERNA** **ETNOGRAFISKA**

Tema: Ursprungsfolk (Urfolk) – Botswana och Sanfolk

Instruktion: Arbeta i grupp. Dela upp uppgifterna och frågorna mellan er. Redovisa muntligt för resten av klassen under 5 till 10 minuter kring vad ni kommit fram till utifrån frågorna och uppgifterna nedan:

1. Basfakta om landet och folket

Använd valfri källa som internet eller forskningslitteratur på bibliotek för att få fram information om geografiskt läge, befolkning, huvudstad, politik/styre och språk.

2. Afrosvenskar som härstammar från fallets land/folk

Använd valfri källa för information om hur många svenskar som härstammar från fallets land/folk.

3. Vad berättar källorna om fallets tema?

A. Museiföremål som finns i utställningen Magasinet?

B. Övrigt föremål?

C. Bilder? Historisk bild från Världskulturmuseerna och nutida bild?

D. Texter? Vetenskaplig text från Världskulturmuseerna och nyhetsartikel?

E. Populärkulturellt inslag?

Tips! Använd dokumentets källor, kartor och bilder under er redovisning.

Svara på frågor som: Vad visar föremålen, hur har de använts och av vem/vilka?

Vad berättar och visar bilderna, texterna och de populärkulturella inslagen?

Fokusera på vad som är aktuellt idag kring fallets tema och på vilket sätt detta är det.

För vissa källor finns mer information än andra.

Fundera och spekulera om informationen är knapphändig.

Försök koppla samman källorna för att skapa en större förståelse.

Vad har de med varandra att göra? Hur hör de ihop?

Sammanfatta avslutningsvis vad ni kommit fram till och vad ni har lärt er!

A. Museiföremål som finns i utställningen Magasinet

Använd appen "Magasinet" som visar en digital version av utställningen Magasinet. Museiföremålet och tillhörande information hittas vid montervägg P.

<http://magasinet.etnografiskamuseet.se/>

B. Övrigt föremål

C. Bild – Historisk bild från Världskulturmuseerna

0241.0008

C. Bild - Nutida bild

D. Text - Vetenskaplig text från Världskulturmuseerna

“På naturens villkor”, bok producerad för projektet “Sverige och tredje världen” i samarbete med Etnografiska museet, 1990, utdrag från sid 31-48 av Wilhelm Östberg

Torkans land – bushfolket i södra Afrika

Wilhelm Östberg

Husen tycks så bräckliga. Det oändliga landskapet under en väldig himmel, och så några låga gräshyddor varsamt ordnade, tätt samman i en cirkel. Husens öppningar är vända inåt, i lä för vinden. Marken hålls ren från gräs för att man lätt ska kunna upptäcka ormar.

Hela tiden har människorna kontakt med varandra. Gräshyddorna ger nästan ingen avskildhet alls. Vilde man bo avskilt finns utrymme nog i Kalahari. Men man söker gemenskap (Draper 1973:302).

Bushfolket lever i små, oberoende grupper på ungefär 30 personer. Inom gruppen finns inte någon egentlig hierarki. Ledarna är äldre erfarna män och kvinnor, eller yngre män som visat sig särskilt kloka och skickliga. De kan inte tvinga sin vilja på andra. De kan bara föreslå och organisera, inte styra.

Varje grupp kontrollerar sitt eget område och andra grupper undviker att samlas och jaga där. Under torkan delas gruppen upp i ännu mindre enheter, för att åter samlas när förhållandena blir bättre.

Varje familj har sin egen eld och lever invid den snarare än i husen. Det är elden som är hemmet. Husen används att förvara saker i, att ta skydd i vid ett skyfall och ibland att sova i. Efter några veckor på ett ställe blir det svårare att finna mat och bostället flyttas. Det har också hunnit bli lite skräpigt och smutsigt och det är skönt att komma till en ny plats.

När bushfolket flyttar blir lägret för natten

bara grunda gropar i sanden och några tillhörigheter placerade i ett träd, mer symbolen för en boplats än ett faktiskt läger. De gör upp eld, skapar ett rum i landskapet och ett skydd mot mörkret.

Mannen syr en jaktväska av skinnet från en dui-ker-antilop (savanndykare). Att bära mössa är vanligt i Kalahari. Den ger ett skönt skydd mot den brännande solen.

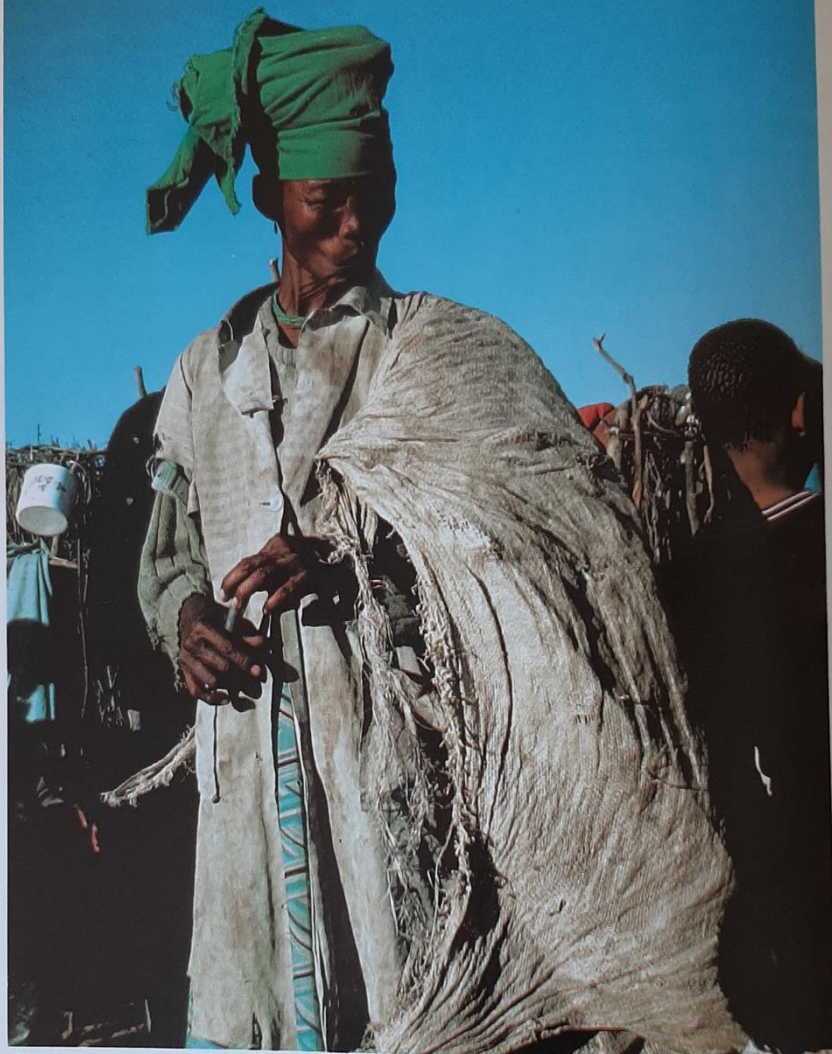
Bushfolket, bushmän, san

Bushfolket lever i södra Afrika. I Botswana är de ungefär 40 000 och i Namibia, Angola och angränsande länder nästan lika många.

De är den äldsta befolkningen i Afrika. Förr levde de över hela södra Afrika och i ett brett stråk upp mot nordost. Nu bor de flesta i Kalahari. Bushfolket och khoec-folken ("hottentotter" eller "khoi-khoi") bildar en egen språkgrupp, *khoisan*, en av Afrikas fyra språkfamiljer, vars mest karaktäristiska drag är klickljud. (Klickljuden har dock inte markerats i de bushmanord som citeras.)

"Bushmän" är det namn de europeiska invandrarna gav bushfolket. Det var inte så tokigt, för det finns faktiskt en bushmangrupp som själva kallar sig i översättning "folket från törnbuskarnas land". Bushfolket har dock inte själva något sammanfattande namn för de många olika grupper som samlar och jagar i Kalahari. Ett vanligt ord i den vetenskapliga litteraturen är "san", khoec-folkens ord för bushfolket. Men eftersom de ofta använder den termen nedsättande, på samma sätt som nybyggarna använde ordet bushmän, är det inte någon fördel att säga san istället för bushmän.

Däremot skriver vi här gärna bushfolket, när det passar språkligt och innehållsmässigt. Det råder ovanligt stor jämställdhet mellan män och kvinnor hos bushfolket och det kan därför vara lämpligt att använda ett ord som inte framhäver det ena könet framför det andra.

Över kläderna av västerländsk typ bär hon en mantel tillverkad av en överbliven säck från en hjälpsändning. Hon bär den som en traditionell skinnmantel.

Ute i markerna är bostället ibland bara lite kläder och husgeråd upphängda på grenarna till ett skuggande träd. Soyplatsen blir några grunda fördjupningar i sanden. Den gula plastdunken innehöll en gång matolja från Karlshamns AB i Blekinge och kom till Kalahari som del av en nödhjälpsändning. Nu tjänstgör den som vattenbehållare.

Kort livslängd trots en väl sammansatt kost

I den nordvästra delen av Kalahari lever bushfolket främst av den näringsrika *mongongo*-nöten (*Ricinodendron rautanenii*), som går att samla året runt. De är beroende av dem, och uppskattar den mycket. "Varför skulle vi odla, när det finns så många *mongongo*-nötter i världen?" (Lee 1979v).

– Vad är den bästa maten?

– Kött, först och främst kött. Kött med *mongongo* för att få kraft. Sedan honung för att det är sött och så vildapelsiner. De friskar upp. Det är den bästa maten.

De färskas *mongongo*-nötterna smakar valnöt. De rostas också, eller kokas och tillagas tillsammans med olika blad. Fruktköttet påminner om dadlar.

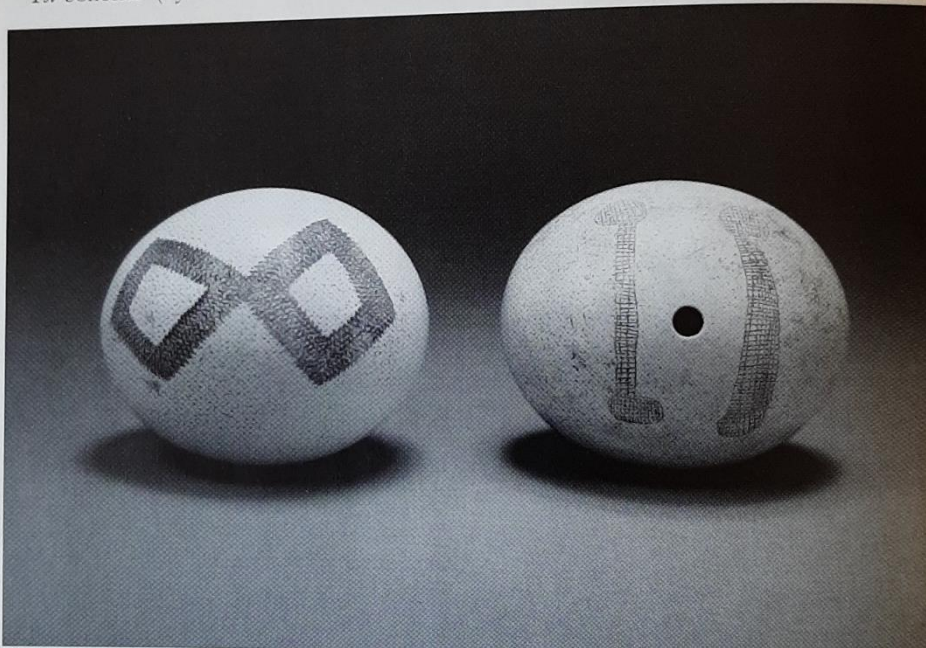
Tsi-böborna (*Tylosema esculenta*) tillagas i

glöd och het aska. När de är färdiga rakas de ur elden och knäcks mellan stenar. De är goda och lika näringsrika som sojabönor eller jordnötter. Också rötterna äts, antingen kokta eller rostade.

Nötter, frukter, rötter, blad, ägg, kött. Maten är rik på fleromättat fett, fibrer, vitaminer och mineraler. Under vissa perioder av året får bushfolket visserligen i sig för lite kalorier, men går upp igen i vikt när torrsäsongen är genomliden.

Det kan vara mycket ont om mat. Sådana perioder lever man stilla, använder så lite energi som möjligt, svälter sig fram på nödföda. Ogarvade hudar kan rostas över eld och malas till mjöl.

Även om bushfolket ofta äter en väl balanserad kost, och lever ett lugnt vardagsliv, så innebär det inte att deras hälsotillstånd är bra. Hälften av barnen dör innan de blir femton år. Den förväntade livslängden vid 15 års ålder är 55 år.

Strutsäggskalen blir utmärkta vattenbehållare för bushfolket. Det vänstra ägget insamlades på 1980-talet medan det högra har funnits på Folkens Museum-etnografiska sedan 1870-talet.

Innan regnen faller gräver bushfolket ut de torra vattenhålerna för att få bort sand och skräp som blåst in, men framförallt för att få undan spillningen efter alla djuren som varit där.

Lägret placerar de på någon knapp kilometer från vattenhållet. De delar det med djuren och vill inte stora dem. Kanske kan det också vara välbetänkt att låta rovdjuren ostörda nå vattnet under natten.

En historia full av massakrer och övergrepp

Det tycks som ett mirakel att bushfolket finner vatten där inget vatten finns och att de lyckas leva i Kalaharis extrema förhållanden. Det ligger förstås nära till hands att tänka sig att denna suveräna anpassning till miljön uppstått genom århundraden av kringströvande i markerna. Men det är bara en del av sanningen.

Bushfolket levde förr i helt andra – och bättre – områden över hela södra Afrika. Genom århundradena har de haft förbindelser med byborna. Samlarna och jägarna i Kalahari har så långt tillbaka vi kan följa deras historia ingått i hela regionens ekonomiska och politiska liv. På 600- och 700-talen fanns handelsförbindelser mellan kusten och de västra delarna av dagens Botswana. Vid utgrävningar av boplatser från den tiden har man hittat järnredskap och keramik. Det finns fynd av kopparpärlor, kedjor och hängsmycken av järn, liksom cowriesnäckor från kusten och glaspärlor. I boplatser där bushfolk levde för tusen år sedan finns malstenar, förkolnat sorghum och bönor.

Bushfolket har genom århundradena överlevt genom att ta till vara alla möjligheter att försörja sig. De har bytt varor med sina grannar, de har tagit jobb som herdar eller stulit boskap, de har samlat i markerna eller ätit mat från odlade fält. Deras ekonomi har hela tiden förändrats i takt med ekonomiska, politiska och klimatmässiga förändringar i södra Afrika.

De olika produktionssätten i Kalahari har inte varit "rena", isolerade från varandra, i varje fall inte under de senaste 1 500 åren.

En av de allra första beskrivningarna av förföljelser mot bushfolket finns i de dagböcker som fördes av den förste befälhavaren på holländarnas fort i Kap.

År 1653 berättade tolken för honom om hur bushmännen stjal boskap och att därför boskapsskötarna "förföljde dem så snart ett tillfälle erbjöds och när någon av dem blev fast dödade de honom utan misskund och slängde honom till hundarna" (citerat efter Parkington 1984: 157).

Holländarna hade kommit till Kap i mitten av 1600-talet. De utnyttjade jorden mer intensivt än de afrikanska jordbrukare som redan tidigare hade kommit vandrande norrifrån. Europeerna lade beslag på vattenkällorna, de utrotade viltet och deras gårdar kom att sträcka sig över väldiga arealer.

Bushmännen slaktade nybyggarnas boskap för att överleva och de försvarade sina marker. Nybyggarna organiserade sig då i kommandogrupper som letade upp även de mest isolerade boställena och sköt alla som fanns där. I sin tur skär bushmännen av boskapens hälsenor eller spenarna på mjölkornas juver. Snart fanns bara ett besinningslöst hat. Det finns skildringar av hur barn spetsades på pålar, kvinnor våldtogs innan de slogs ihjäl, män marterades till döds av dem som själva sett sina egna plågas till döds efter att ha träffats av bushmännens förgiftade pilar.

Men det var inte bara boerna som utrotade bushfolket som ohyra. I ett reglemente för den engelska poliskåren instrueras patrullerande poliser att skjuta alla vildhundar och bushmän de mötte. Till massakrerna kom epidemierna av mässling och smittkoppor, som invandrarna förde med sig.

Femtio år efter att de vita nybyggarna slagit sig ner i en trakt fanns där inte längre något bushsamhälle kvar (Silberbauer 1981:8). Ett

I de nya centralorterna bor bushfolket i permanenta hus och skaffar sig mycket mer husgeråd än vad de behövde ute i markerna. De umgås med grannar från andra folkgrupper.

därmed från den allmänna politiska utvecklingen i Namibia.

Vems är Kalahari?

Stora delar av Kalahari håller på att förvandlas till ren öken. Det finns starka ekologiska skäl att begränsa boskapsskötseln. Ett viktigt steg i den riktningen togs 1988 när parlamentet i Botswana beslöt att boskapen skulle bort från ett område i centrala Kalahari, stort som Schweiz, som alltsedan landets självständighet hade varit tänkt som marker förbehållna bushfolket och viltlivet. Men, resonerar nu politiker och planerare, om kgalagadi, tawana och andra folk som håller boskap där ska bort, så måste i konsekvensens namn också bushfolket flytta därifrån. De har också getter och ibland även nötkreatur och kan inte ges särskilda privilegier. Bushfolket förlorar därmed det område där det var tänkt att just deras försörjningsätt och samhällsform skulle kunna bestå.

De tvingas lämna de marker där de hade kunnat försörja sig på samlande och jakt för att hamna i nyanlagda samhällen där de blir beroende av nödhjälpsändningar (Hitchcock & Totten 1988:7). Allt medan viltreservatet marknadsförs som "det sista paradiset" för turisterna.

Att man nu försöker skydda viltet är till stor del ett svar på den internationella kritik som myndigheterna har utsatts för alltsedan de på 1970-talet uppförde viltstängsel för att skydda boskapen. De skar av de vilda djurens vandringsvägar och tiotusentals djur har törstat ihjäl längs stängslen.

Det är inte lätt att fatta "rätt" beslut om Kalaharis framtid. Bushfolket kräver sin rätt till de marker där de levit sedan urminnes tider. Botswana vill utnyttja Kalahari för att landet ska få inkomster. Det är också viktigt att en del av Kalahari fredas så att dess speciella växter och djur kan överleva åtminstone på ett ställe och finnas kvar den dag i framtiden när man vill

rehabilitera områden, som nu är på väg att bli öken.

Samtidigt hyser många en gnagande oro för att det inte bara är omsorg om naturen som fått regeringen att skydda området. Man har nämligen funnit diamanter, kol och guld där. (Krasilnikoff 1988:10).

Myndigheterna menar att bushfolket inte kan ges någon särställning. Som alla andra medborgare i landet har de rätt till sjukvård och undervisning liksom katastrofbistånd om det skulle behövas. Men i gengäld måste de lämna sitt bidrag till landets nationalinkomst. Intervjuad i ett svenskt TV-reportage av Lasse Berg och Anders Ribbsjö förklarar industriminister M.P.K. Nwako vad resonemanget får för konsekvenser i Kalahari:

Om man vill utveckla landets djurliv som en stor, värdefull resurs så är det önskvärt att folk flyttar. Det är vanligt överallt i världen att folk förflyttas om det bedöms önskvärt för dem och för landets övriga befolkning. Om de flyttar kan de antagligen leva ett bättre liv än de gjorde tidigare, när de i huvudsak betraktades som ett antropologiskt studieobjekt.

I samma reportage förmedlar också Dobe Sesan bushfolkets syn på det som sker. Han sitter ute i de marker myndigheterna vill att de ska lämna. Han ser ner i sanden och talar koncentrerat och sakta, inifrån en stor smärta:

Vi har bott här sedan begynnelsen. Vi känner inte till något annat liv. Om någon vill hjälpa oss ber vi dem att hjälpa oss att bo kvar här. Om de säger att hjälpen är att vi ska bo någon annanstans, på en plats vi inte känner till, så är det ingen hjälp. Det kan vi bara tolka som att de vill döda oss.

Dobe Sesan vet att i byarna blir bushfolket de svagaste. De får i allmänhet den sämsta platsen att bo på. De blir herdar och lantarbetare med skulor som betalning. De saknar utbildning och

får nöja sig med det som blir över när alla andra fått sitt. Det är det han menar, när han säger att hjälpen att flytta dödar hans folk.

Många väljer samlar- och jägarlivet. De vill något annat än jordbrukarna, dels för att det är deras historia men också för att den försörjningsformen faktiskt är effektivare än åkerbruket, om de bara har tillgång till de marker de behöver.

Bushfolket är alltså inte en rest från en tidigare samhällsform. Deras försörjningssätt förändras hela tiden och är lika samtida som något annat samhälle på vår jord. Skillnaden är bara att omvärlden gör det nästan omöjligt för dem att leva på sina villkor. I Botswana, liksom hos oss, är samhället inriktat mot tillväxt och när den samhällsformen expanderar in i Kalahari omtintetgörs bushfolkets livsmöjligheter. Det blir inga marker över för dem.

Vad är välstånd?

Livet i Kalahari byggde paradoxalt nog på att det var ont om vatten. Därmed hölls befolkningstrycket nere och exploateringen av Kalahari blev skonsammare. När man nu "utvecklar" Kalahari för det också med sig konsekvenser man inte önskat.

Hundratals växt- och djurarter utrotas när boskapsrancherna tar över stora delar av Kalahari. En mänsklig livsform går under. Sådan är, säger man, utvecklingens gång. Det är den ekonomiska tillväxten som ska ge välstånd.

När bushfolket får mindre livsrum i Kalahari så återspeglar det hur också vår egen livsmiljö begränsas av förgiftat vatten, luftföroreningar och döende skogar. Vi får mindre kontroll över våra liv, även om vi får mer pengar att röra oss med. Det är också vad som händer bushfolket när de flyttar in till de nya centralorterna i Kalahari. De förlorar kontrollen över sina marker precis som samerna i Sverige, som har så svårt att hävda sin gemensamma rätt till land och vatten.

Det folk som för länge sedan rödde sig över hela södra Afrika har inte längre jord och vatten. En bushkvinna berättar:

Jag har ingen mark som är min. Jag är en fågel utan rede. Det smärftar mig; min varelse är inte i ro. Jag vill att Botswanas ledare ska ge oss mark som är vår där vi kan få ro. (Biesele et al. 1989:115).

Det är kärnfrågan. Så länge bushfolket inte har tillräckligt med jord för att kunna försörja sig kommer de att vara beroende av nödhjälpsändningar och av att myndigheterna och andra människor respekterar deras rätt att förstå världen och deras rätt till jord och vatten. Men de körs ut från sina traditionella marker.

Samlar- och jägarlivet är numera bara möjligt för några få. Av de över 70 000 som räknas till bushfolket är det kanske 5 000 som i huvudsak livnar sig på det viset. Boskapen har tagit över och utarmat stora delar av Kalahari och det är ingen tvekan om att många, många fått det mycket sämre under de senaste decennierna.

Att läsa och skriva kan numera vara lika viktig kunskap som att samla och jaga. Bushfolket prövar alla möjligheter att klara sig: hantverk, löneanställning, att sälja kött och hudar, ved och hembränt, nötter och bär, att skära och sälja gräs, sätta upp stängsel eller täcka tak, ge behandlingar med örtmedicin och läkemedel, gräva dammar, köa för nödhjälpsbidrag... Vad de kan komma på, vad de kan plocka på sig av de resurser Kalahari nu rymmer. Så är det moderna livet i Kalahari.

Bushfolket försöker överleva genom att vara mångsidiga. Så som de alltid har gjort.

D. Text – Nyhetsartikel

News24

Sport24

Fin24

Channel24

[South Africa](#) [Business](#) [Sport](#) [Video](#) [Podcasts](#) [Entertainment](#) [World](#) [Africa](#) [Voices](#) [Books](#) [City Press](#)

Diamond-rich Botswana facing problems ahead of general elections

10:45 21/10/2019

Diamond-rich Botswana is hailed for its stability, but the southern African nation struggles with income inequality, unemployment and a high rate of HIV.

Ahead of its general election on October 23, here is some background about the landlocked country of 2.2 million people wedged between Namibia, South Africa and Zimbabwe.

Stable since 1966

Formerly a British protectorate, Botswana became an independent democracy in 1966. The Botswana Democratic Party (BDP) has been in power ever since.

The country's first president, Seretse Khama, died in 1980 and his deputy Ketumile Masire took over, going on to entrench democracy and development.

Masire stepped down in 1998 and was replaced by his vice president, Festus Mogae, who oversaw strong growth during his two five-year terms.

He was succeeded by Ian Khama in 2018, a former military chief and son of Botswana's first president. Khama positioned himself as a regional leader, for example calling for the resignation of Zimbabwe's long-ruling president Robert Mugabe.

Khama, accused by opponents of an increasingly authoritarian approach, stepped down in 2018 after the constitutional limit of 10 years in office.

He handed power to his deputy Mokgweetsi Masisi.

Khama then quit the governing BDP party - which was co-founded by his father - in May 2019, citing major differences with his hand-picked successor.

In the run-up to Wednesday's election, Khama backed a small splinter party of BDP dissenters, and even urged voters in some constituencies to vote for the main opposition coalition Umbrella for Democratic Change (UDC).

Running on diamonds

About the size of France, Botswana is one of the world's largest diamond producers. The gems are its main source of income and account for more than three-quarters of total annual exports, according to the African Development Bank.

Since independence, the country has been one of the world's fastest growing economies with business activity expanding by about five percent a year over the past decade, the World Bank said in 2018.

Income inequality is among the highest in the world, the World Bank added, with 16% of the population living in poverty and around 20 percent unemployed.

The economy was hit by a drop in diamond prices in 2009 and record drought in 2015, and has sought to diversify, notably through tourism.

Botswana is rated Africa's second least corrupt country, after the Seychelles, by Transparency International.

Largest elephant population

Much of Botswana is covered by the semi-arid Kalahari desert, home to the indigenous Bushmen people and rich in flora and fauna. It is the second largest desert in Africa after the Sahara.

The Bushmen, also called the San, are hunter-gatherers and have been evicted from ancestral land in the Kalahari, where there are diamond deposits.

With unfenced parks and wide-open spaces, Botswana has Africa's largest elephant population with more than 135 000 - about a third of the continent's total.

Most of the animals are in the Chobe National Park, an important tourist draw.

In May 2019 President Masisi lifted a 2014 ban on elephant hunting however, saying their numbers needed to be controlled.

Aids hotspot

Botswana has the world's third-highest prevalence rate of HIV, with 23% of adults aged between 15 and 49 living with the Aids-causing virus, according to UNAids 2019 data.

The country's average life expectancy plummeted from 62 in 1987 to 48 in 2001, but has since climbed back up to 66. It was the first African nation to offer universal anti-retroviral treatment to fight the disease.

In June 2019 Botswana's High Court decriminalised homosexuality, which had been punishable by a jail term of up to seven years.

E. Populärkulturellt inslag

DISCOVER AFRICA.COM Authentic African Safaris SAFARIS OCH TURER Rekommenderade Resvägar RESMÅL 12 Länder Allt Väja Mellan OM OSS Safari Experter info@Discoverafrica.Com 165 Recensioner 5/5 Stjärnor KONTAKTA OSS

BOTSWANA SAFARI VARFÖR BOTSWANA VART DU SKA GÅ HÖJDPUNKTER NÄR DU SKA GÅ SAFARI-STILAR TYP AV RESENÄR RESERÅD BUDGETERING GRUNDFRÅSER KONTAKTA OSS SAFARIS

Gå med bushmen i Botswana

San bushmen i Kalahari har länge varit föremål för stora intriger och fascination, beundrade av antropologer, forskare, berättare och vardagsresenärer. Tyvärr kan väldigt få bushmän leva samma gamla nomadiska livsstil som deras förfäder gjorde, men vissa delar av dessa traditioner har hållits vid liv genom sin anställning på olika safaristugor. Medan du bor på dessa stugor kan resenärer njuta av pedagogiska bushvandringar, där San elders vidarebefordrar sina färdigheter och kunskaper.

Som de äldsta levande invånarna i Afrika var hemligheten bakom Sans överlevnad deras totala beroende av de naturliga bestämmelserna i landet. För det otränade ögat verkar dock de karga buskarna och gräsmarkerna som omger Makgadikgadi-pannorna allt annat än ett lämpligt skafferi av resurser att leva på. Detta vanliga antagande gör att gå med San en djupt fascinerande upplevelse, en tid att gräva djupt i några av mänsklighetens mest listiga trick för överlevnad. Promenaden är en taktill utforskning, som involverar provsmakning av en mängd olika livsmedel, inklusive bär och eldrostade skalbaggar och demonstrationer i brandtillverkning, dans, jakt och medicintillverkning.

Afrikanska kulturer – i Afrika, i världen, i Sverige

Lär- och lektionsmaterial för gymnasieskolan

Fall 7 – Tema: Diaspora. Afrikansk kultur utanför Afrika – Yoruba

VÄRLSKULTUR
MUSEERNA **ETNOGRAFISKA**

Tema: Diaspora. Afrikansk kultur utanför Afrika – Yoruba

Instruktion: Arbeta i grupp. Dela upp uppgifterna och frågorna mellan er. Redovisa muntligt för resten av klassen under 5 till 10 minuter kring vad ni kommit fram till utifrån frågorna och uppgifterna nedan:

1. Basfakta om landet och folket

Använd valfri källa som internet eller forskningslitteratur på bibliotek för att få fram information om geografiskt läge, befolkning, huvudstad, politik/styre och språk.

2. Afrosvenskar som härstammar från fallets land/folk

Använd valfri källa för information om hur många svenskar som härstammar från fallets land/folk.

3. Vad berättar källorna om fallets tema?

A. Museiföremål som finns i utställningen Magasinet?

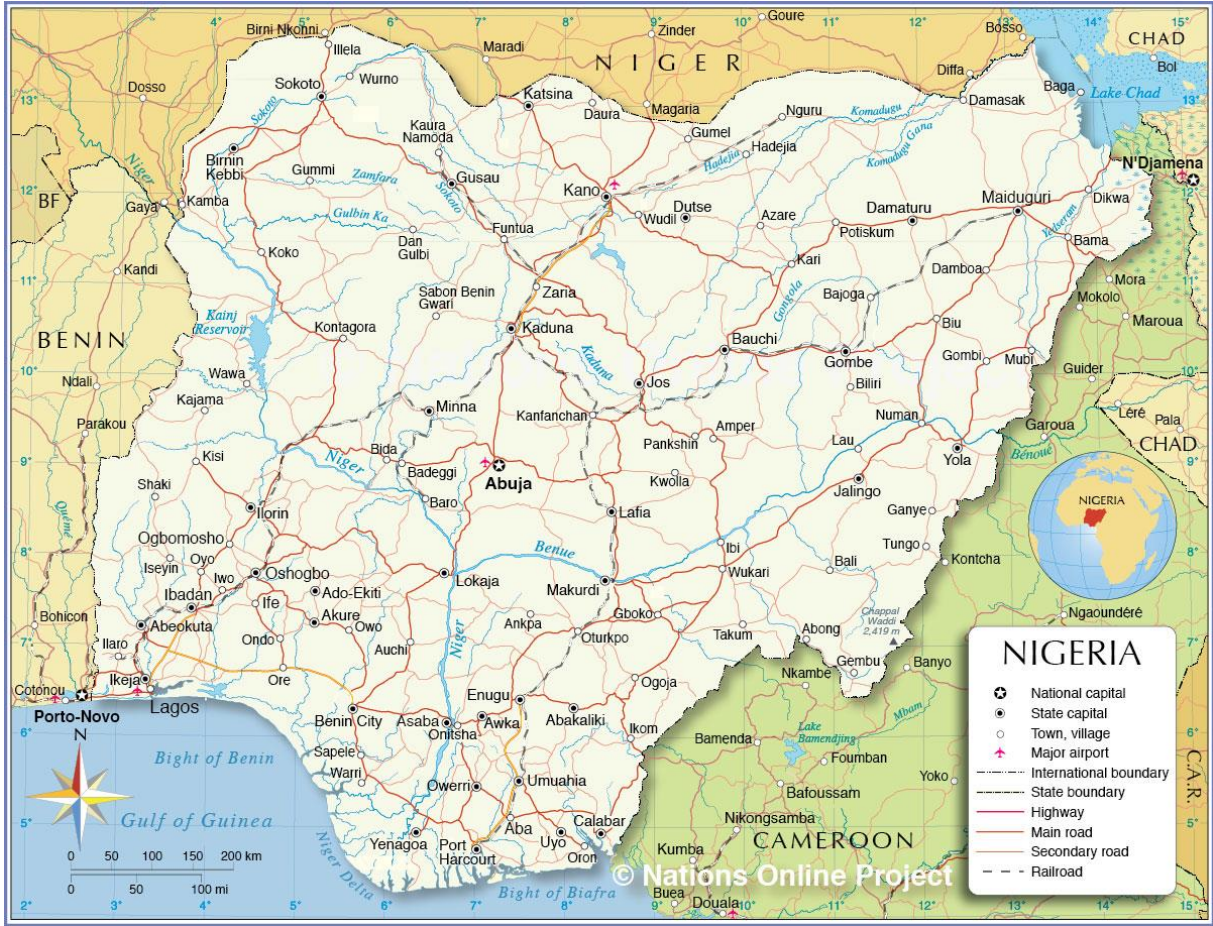
B. Övrigt föremål?

C. Bilder? Historisk bild från Världskulturmuseerna och nutida bild?

D. Texter? Vetenskaplig text från Världskulturmuseerna och nyhetsartikel?

E. Populärkulturellt inslag?

Tips! Använd dokumentets källor, kartor och bilder under er redovisning. Svara på frågor som: Vad visar föremålen, hur har de använts och av vem/vilka? Vad berättar och visar bilderna, texterna och de populärkulturella inslagen? Fokusera på vad som är aktuellt idag kring fallets tema och på vilket sätt detta är det. För vissa källor finns mer information än andra. Fundera och spekulera om informationen är knapphändig. Försök koppla samman källorna för att skapa en större förståelse. Vad har de med varandra att göra? Hur hör de ihop? Sammanfatta avslutningsvis vad ni kommit fram till och vad ni har lärt er!

A. Museiföremål som finns i utställningen Magasinet

1990.12.3

Använd appen "Magasinet" som visar en digital version av utställningen Magasinet. Museiföremålet och tillhörande information hittas vid montervägg P.

<http://magasinet.etnografiskamuseet.se/>

B. Övrigt föremål

5" Orisha Ogun Staty Santeria Yoruba Lucumi 7 Afrikanska Makt Guerrero

Tillstånd: Ny
Kvantitet: Mer än 10 tillgängliga / **42 sålda**

Pris: **US \$12.00**
Approximately 111,83 SEK

[Köp det nu](#)

[Lägg till i vagnen](#)

[Lägg till i bevakningslistan](#)

42 Sald 72 Watchers

Handla med tillförsikt

Högst rankade plus
Betrodd säljare, snabb frakt och enkel retur.
[Lära sig mer](#)

eBay pengarna tillbaka garanti
Få varan du beställde eller få tillbaka dina pengar.
[Lära sig mer](#)

Information om säljare
[statuary_company](#) (10818) ⭐
99% Positiv feedback

[Spara den här säljaren](#)
[Kontakta säljare](#)
[Besök butik](#)
[Se andra objekt](#)

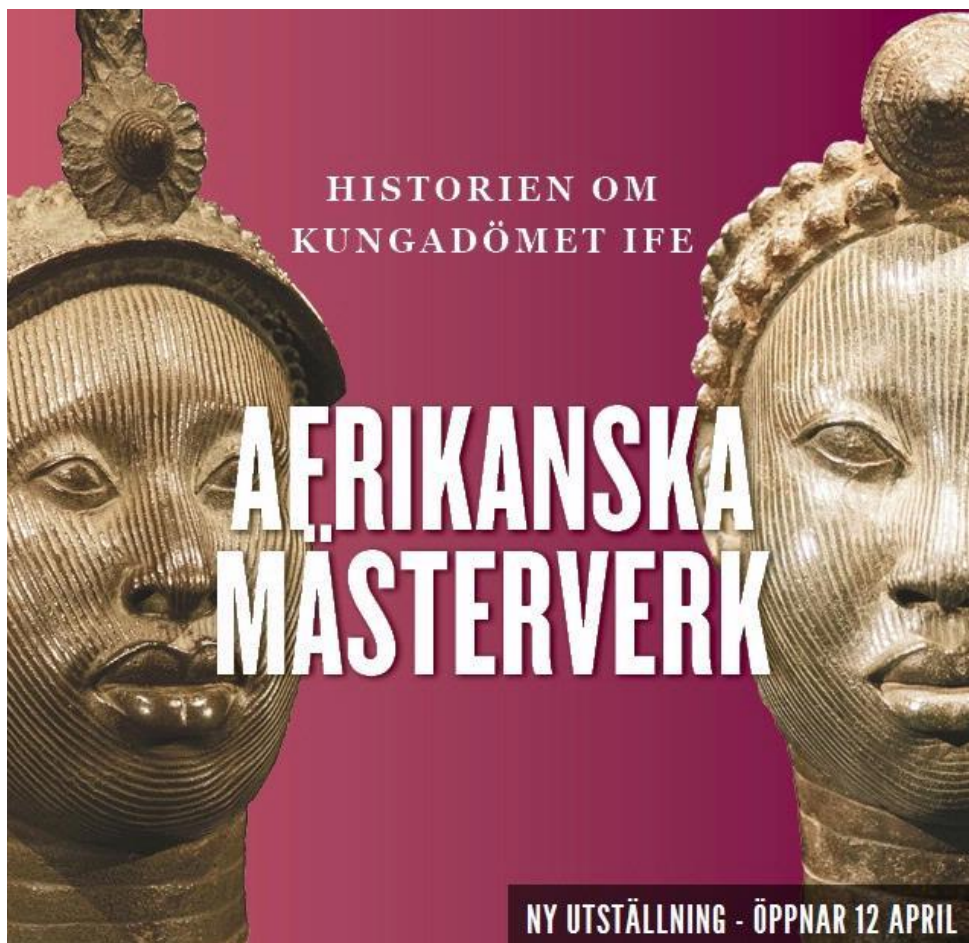
C. Bild – Historisk bild från Världskulturmuseerna

C. Bild – Nutida bild

D. Text – Vetenskaplig text från Världskulturmuseerna

Uppdaterat utdrag ur utställningstext utställningen Afrikanska Mästerverk i Bergrummet den 7 september 2013 till 23 februari 2014 samt på Världskulturmuseet den 12 april – 30 november 2014

Detta är den första utställningen som fokuserar på konsten från Yorubafolket i staden Ife i nuvarande Nigeria och berättar historien om kungadömet som var ett tidigt kosmopolitiskt maktcentrum i Västafrika. I metall, sten och terrakotta skapade konstnärerna i Ife skulpturer och andra rituella föremål som har skänkt regionen en plats i världens konsthistoria. Under 1300-talet tillverkades de allra viktigaste verken i form av huvuden av kopparlegeringar. Föremål av koppar, "det röda guldet", betraktades som extremt värdefulla och var endast förbehållna kungligheter. Totalt finns 19 kända sådana här huvuden i världen, tio av dessa kan du se på Världskulturmuseet. Totalt visas över 100 verk från 1100- till 1500-talet.

TEXT 1 del 2

Yorubas härskare och gudar skildras i berättelser och hyllas i konstverk. De är också centrala i kulturens historia och religiösa tro. Det finns flera versioner av yorubas skapelsemyt, men alla beskriver hur skaparen, Olodumare, instruerade en av gudarna (*orisa/orisha*) att gå från andevärlden (*orun*) till den levande världen (*aye*) för att etablera en civilisation. Några versioner identifierar denna orisa som Obatala, konstnärsguden som formade människor i lera. Andra omnämner hans bror, Oduduwa, som tog över efter att Obatala druckit palmvin, börjat skapa ovanliga människor – såsom albinos, puckelryggiga och dvärgar – och slutligen somnat mitt i arbetet.

Yorubas skapelseberättelse utspelar sig i Ife vid en tid då världen var ett blött träsk. En orisa klättrade ned på en järnkedja med ett snigelskal fyllt med jord, en fågel med fem tår och en kameleont. Orisan höll sedan jord från snäckan på vattnet, fågeln bredde ut jorden för att skapa mark och kameleonten testade dess fasthet. Därefter kom andra orisas för att upprätta samhällen. De spred så småningom ut sig för att bilda flera kungarik, vars härskare spårar sitt ursprung till Ife. Dessa legender om Ifes uppkomst – vilka skildras i berättelser, religiösa seder och konstverk - fortsätter att spela en roll i yoruba-folkets liv och hjälper till att förklara konstens betydelse i det forntida livet.

Orisagudarna är många till antalet och har traditionellt olika områden och utövningar som de styr över. Förutom Obatala och Oduduwa kan nämnas:

Esu (Eshu) – korsvägar, dualism, oordning, inledningar.

Ifa (Orunmila) – visdom, lag, ordning, harmoni.

Olokun – havet.

Yemaja – modersgudinna, kvinnor.

Ogun – järn, smide, eld, jordbruk, krig.

Sango (Shango) – åska, blixtrar.

Oya – vind, fertilitet, floden Niger, magi.

Osun – kärlek, skönhet, välstånd.

Damballah (Dambala, Damballa) – gudomligheten som ofta porträtteras som en vit orm och som ses som den himmelske fadern, skaparen av andra andar eller det första väsen som skapades.

I dag är Ife en livfull universitetsstad. Dess härskande dynasti är ännu obruten, vilket gör den till en av världens äldsta regerande monarkier. Den nuvarande kungen, Oonin, är Oba Okunade Sijuwade, känd som Ooni Olubuse II. Han är den femtionde Oonin och har regerat sedan 1980. Hans föregångare, Oba Adesoji Aderemi, Ooni Atobatele, regerade mellan 1930-1980. Ooni Atobatele var djupt intresserad av Ifes historia och uppmuntrade till studier och arkeologiska undersökningar av staden. Många av föremålen i denna utställning hittades under hans välde.

TEXT 3: PÅ PODIUM SOM VISAR STENSKULPTURER

HELIGA STENARBETEN

Skogsgläntor och stadstempel har alltid varit de främsta platserna för ritualer i Ife. I skogsgläntornas naturmiljö föreställer stensulpturerna kungar, krigare, drottningar, helare, jägare, präster och hovtjänare, vilka blivit gudar och gudinnor.

Den stora variationen i stenföremålens stil tyder på att de kan ha tillverkats under en lång tidsperiod. Vissa former, såsom ämbetsstavar, sköldar eller svärd, är minimala och monolitiska. Forskare tror att dessa enklare föremål hör till de tidigaste av yorubas konstformer och daterar tillbaka till mellan år 800 - 1000, då Ife växte dramatiskt som urbant centrum. Andra, mer komplexa, stensulpturer avbildar realistiska djur- och människogestalter och rituella eller praktiska föremål, såsom kungliga pallar eller kärl.

Ifes stensulpturer knyts även till den tidiga järnarbetsindustrin. De järnstift som satts in i några föremål, bland annat i håret på Idena-statyn, tyder på en koppling med Ogun, yoruba-folkets järngud. Ore, namnet på den heliga glänta i Ife där många stensulpturer hittats, inklusive de flesta som visas här, är också namnet på den inhemske jägargud som fanns i Ife före yoruba-folket. Enligt yoruba-folkets tro är Ogun och Ore, gudarna av järn och jakt, sammanlänkade.

Uppdaterat utdrag ur utställningstext Kreol – Etnografiska museet

Utställningen visar föremål från kreolska kulturer i Karibien och norra Sydamerika.

Kreol och religion

På altaret visar vi föremål från några av de religioner med rötter i Väst- och Centralafrika som utövas i Karibien, Sydamerika och södra USA. De kreolska religionerna har sina egna traditioner, ceremonier och historia men också likheter. De mest kända är Candomblé (Brasilien), Vodou (Haiti) och Santería (Kuba) men det finns många fler. Några av dem har en lång obruten tradition medan andra uppstått under 1900-talet som till exempel Rastafari från Jamaica.

När de förslavade afrikanerna anlände till Amerika hade de inga religiösa föremål med sig. Men minnen av ceremonier och kosmologi följde med människorna och mötte ibland religiösa ritualer och världsbilder hos de amerikanska ursprungsfolken. Religionerna utövades länge i hemlighet och var ofta en stor del av motståndet mot de vita herrarna. På Haiti var vodousällskapen en drivande kraft i kampen som ledde till självständighet. Danserna, sångerna och kontakten med gudarna blev för många en lindring i en vardag präglad av hårt arbete, fattigdom och övergrepp. Trots den påtvingade kristendomen levde de afrikanska och indianska gudarna och gudinnorna vidare under kristen täckmantel, ofta i gestalt av katolska helgon.

Gemensamma drag i de kreolska religionerna är tron på en skapare som inte ingriper i vardagslivet, i stället är interaktionen mellan människor och gudomligheter (*orishas, lwas, loas*) centrala. Dessa gudaväsen har olika egenskaper och krafter, både helande och farliga. Ett exempel inom brasiliansk Candomblé är järnguden Ogum vars like även hittas inom det afrikanska yorubafolkets Ife-kult, fast då under namnet Ogun. Ett annat exempel finns inom haitisk Vodou och gudomligheten Dambala som ofta porträtteras som en vit orm och som ses som den himmelske fadern, skaparen av andra andar eller det första väsen som skapades. Med hjälp av präster och prästinnor (kvinnor har ofta en framträdande plats) anses dessa gudomligheter och andar med sina krafter kunna hjälpa människor med allt från vardagsproblem till andlig utveckling.

De kreolska religionerna har av kolonialmakten, de etablerade kristna kyrkorna och i populärkulturen ofta skildrats som primitiv vidskepelse, djävulsdyrkan och svart magi. I själva verket bygger de på komplexa kosmologiska system och avancerad teologi som förmedlats muntligt och upprätthållits genom ritualer.

På kreolska altare finns ofta bilder och statyer föreställande katolska helgon och andra kristna symboler blandat med naturföremål och offergåvor som tobak och alkohol. I vissa traditioner finns också inslag av islam och hinduism. För en oinvigd kan det se ut som en slumpvis blandning av platsaker, naturmaterial och religiösa föremål men allt har sin speciella betydelse och laddning.

Det är vanligt med ceremonier där musik och dans som ska hjälpa deltagarna att komma i ett transtillstånd och bli besatta av gudomligheterna. En del ritualer och firande av högtider som karnevaler är öppna för alla men det finns också hemliga sällskap med komplicerade initieringsritualer.

De kreolska religionerna länkar än idag människor i Karibien, Nord- och Sydamerika med afrikanska rötter till deras förflutna. De visar på starka samband med levande traditioner och härbärgerar kulturella minnen från Afrika.

D. Text – Nyhetsartikel. Washington Post

Religion

Västafrikanska religioner ökar i Maryland när utövare ansluter sig till rötter

Av Jonathan M. Pitts

Den 6 april 2019

Iyanifa Oyadele Ogunsina, känd som Olori, snäckar granater i en spådomsceremoni vid Scotts Level Branch i Pikesville, Md. Hon är en utövare av Ifa, en gammal västafrikansk tro. (Kim Hairston/Baltimore Sun)

Baltimore County - De samlades i en glänta vid en bäck i Baltimore County en kylig tidig vårdag, några i de färgglada afrikanska huvudbanden som kallas geles, andra bär armband trimmade i skal eller snidade i trä. En efter en klev de fram för att kasta erbjudanden i Gwynns Falls - en ananas, fyra apelsiner, en bukett tulpaner.

Och när den ledande prästinnan av dessa afroamerikanska kvinnor släppte en handfull granater till marken och granskade deras mönster, kom ett budskap fram: Deras firande av vårdagjämningen välsignades av det gudomliga.

"[Flodgudinnan] Osun har tagit emot våra gåvor", säger prästinnan, bosatt i Mount Washington vid namn Iyanifa Oyadele Ogunsina. Hon är en långvarig utövare av Ifa, en gammal västafrikansk tro, och föredrar att kallas Olori, det namn hon är känd av inom tron. Hon och andra medlemmar i gruppen anser att det är respektlöst att diskutera sin tro med hjälp av vad de kallar sina "regeringsnamn".

Ifa är en av ett sammankopplat nätverk av religioner med afrikanska rötter, inklusive Vodou, Santeria, Candomblé och Sango Dop, som verkar bli populärt i USA, inklusive i Maryland, eftersom vissa afroamerikaner söker en andlig upplevelse fast förankrad i sitt eget kulturarv.

Olori, entreprenör med statsvetenskaplig examen, fick sin initiering som prästinna när hon besökte Benin för två decennier sedan. Hon har sedan dess förtjänat status som iyanifa, eller visdomsmor, motsvarande en översteprästinna i tron.

Hon är ensamstående mor och äldste i Dawtas of the Moon, en grupp på mer än ett dussin kvinnor som utövar Ifa och relaterade afrikanska trosuppfattningar. De samlades längs Gwynns Falls i Villa Nova Park i Pikesville förra månaden för att fira dagjämningen, en dag som de säger representerar en pånyttfödelse av naturens vitalitet.

Forskare säger att det är svårt att veta exakt hur många amerikaner som utövar Ifa eller de många andra afrikanska trosuppfattningarna som kan skryta med överlappande ritualer och traditioner. Många håller sitt engagemang privat, och siffror är svåra att spåra med tanke på att medlemskap i tron kan definieras på olika sätt. Men anekdotiska bevis tyder på att intresset för västafrikanska religioner ökar. – Dessa traditioner växer verkligen i USA, säger Albert Wuaku, professor vid Florida International University som specialiserar sig på afrikanska och karibiska religioner. " De har en stark vädjan till grupper av afroamerikaner som har kämpat med identitetsfrågor, som inte känner att de passar så bra in i det amerikanska systemet. De är särskilt tilltalande för kvinnor, som tenderar att ha mer kraftfulla positioner inom de afrikanska traditionerna än i västerländska kulturer. Dawtas organiserades i Baltimore för fem år sedan och har hållit en nationell sammankomst för afroamerikanska kvinnor som är intresserade av sådana religioner varje oktober sedan 2016. Den första drog 150 personer, några från så långt bort som Kanada och Kalifornien; förra året lockade 300 och arrangörerna förbereder sig för fler i höst.

Olori tillägger att hundratals män och kvinnor deltar i några av de mer populära Ifa-evenemangen i Baltimore-Washington-området. Wuaku säger att "starka baser" av västafrikanska religioner har dykt upp i Kalifornien, Florida, Michigan och andra platser runt om i landet. Ifa har rötter i Oris släkt hemland Yorubaland. Regionen omfattar nu nationerna Benin, Togo och Ghana och delar av Nigeria.

Liksom vissa andra religioner inkluderar Ifa magi, användning av traditionella läkemedel och vördnad för de döda. Liksom kristendomen, judendomen och islam är Ifa monoteistisk, men dess högsta kreativa figur, Olodumare, delar makten med dussintals subsidiära gudar. Var och en representerar särskilda delar av livet eller naturen - eld, pånyttfödelse, jordbruk, konst - och fungerar som en förbön mellan människor och skaparen. Det är genom ritualistisk praxis som troende kan få tillgång till gudarnas visdom och råd. Besvärjelser, böner och spådom (som Oloris läsning av fyra blötdjursskal) tros frammana dessa gudar – eller framställarnas förfäder – som kan tala till dem i drömmar, hörbara ljud eller till och med i samtal under vad som verkar vara personliga besök. Dawtas säger att omfamna sådana mystiska realiteter kan kännas konstigt till en början, men blir en livsbejakande norm. Iyawo Orisa Omitola, en doula och barnmorska i träning från Gaithersburg, grundade Dawtas of the Moon efter att ha haft en dröm som föreslog idén. Nyligen utlovad som orisha prästinna tillägnad Yemoja, en gudom associerad med pånyttfödelse, vatten och månen, säger den 46-åriga fyrabarnsmamman att hon ofta besöks av gudomen såväl som av sina egna förfäder.

Hon är säker på att de är verkliga och har hennes bästa för ögonen, oavsett om de tröstar, regisserar eller tillrättavisar henne. "Jag ser mig själv som en rationell person, och det har funnits tillfällen på den här vägen när jag har tänkt, 'Är jag galen? Hörde jag det, kände det, ser det?'" säger hon. " Men att prata med förfäder har en

helt objektiv verklighet för mig. När det händer tillräckligt, argumenterar du inte med vad du ser och hör." Tron, liksom andra med afrikanska rötter, har trotsat oddsden genom att överleva över huvud taget, för att inte tala om att ta sig till Förenta staterna. Historiker säger att när västeuropeiska nationer som Belgien och Frankrike började kolonisera Afrika, betraktade de inhemska religioner som hedniska i bästa fall, demoniska i värsta fall, och svarade med att sprida en form av kristendom som kraftigt eroderade traditionella metoder. Afrikaner som hade vördat manliga och kvinnliga gudar som såg ut som dem presenterades nu för vita, manliga religiösa figurer, och de fick höra att endast en förbön – Jesus – betydde något.

Det arvet, säger Olori, är anledningen till att många i den afrikanska diasporan fortfarande betraktar kristendomen mer som en agent för förtryck än av befrielse. Även när hon besökte Västafrika 1999 och 2000, säger hon, var det svårt att hitta anhängare av inhemska religioner utanför den lilla byn där hon deltog i Ifa-initieringsriterna som gjorde henne till prästinna.

– På många ställen måste man jaga vitt och brett efter traditionalister, säger hon. "Du har folk i Nigeria som säger att du ska till helvetet."

Det oräkneliga antalet yorubaner och andra västafrikaner som tillfångatogs och såldes under den transatlantiska slavhandeln var tvungna att utöva sin tro på hemlighet, ofta på natten.

Men traditionerna överlevde i förändrade former – som Santeria på Kuba, Vodou i Haiti, Candomblé i Brasilien, Sango-dopet i Trinidad – eftersom anhängare antog delar av de katolska, baptistiska och andra trostraditioner som redan etablerats på dessa platser. Utövare av dessa trosuppfattningar började anlända till New York-området på 1950-talet och spred sig i östra USA. En amerikanskfödd afrikansk vodoupräst, Baba Oserjeman Adefunmi, etablerade en traditionell yorubansk by i Beaufort County, S.C., på 1970-talet, vilket skapade det första betydande strandhuvudet för Ifa och andra västafrikanska religiösa traditioner i USA.

Olori var i 20-årsåldern när nyfikenheten ledde henne till byn, en plats där präster utför riter som föregår kristendomen med tusentals år. Under en vistelse besökte hon och en vän en närliggande plantage, och Olori säger att hon blev orolig över att inse att hon hade en makt som många prästinnor besitter: Hon kunde "se döda människor". Nära tjänarnas kvarter bakom herrgården, säger hon, såg hon "en man lutad mot ett träd, en äldre, en gammal slav. Jag började prata med honom som om jag kunde se honom klar som dag." Oloris vän, som hade arbetat med en historia om platsen, berättade senare för henne att dessa och andra detaljer synkroniserades med vad hon hade lärt sig i sin forskning. Uppvuxen i ett hängivna kristet hem i nordvästra Baltimore säger Olori att tron helt enkelt aldrig "resonerade" med henne och misslyckades med att belöna hennes nyfikenhet.

"Jag skulle ställa frågor till min mormor: Kom Adam och Eva före dinosaurierna? Var spelar kvinnor in? Varför ser ingen av människorna i Bibeln ut som oss? Om Jesus är verklig, varför ser vi honom aldrig?" Ingen hade svar. Jag knackar inte på kristendomen – den fungerar för många människor – men för mig kändes den väldigt tom. Jag tänkte: "Det måste finnas mer än det här."

E. Populärkulturellt inslag

”Children of blood and bone”, fantasyroman av Tomi Adeyemi.

Sök efter information från valfri källa.

